

Kiedy zbierać jabłka ▶ s. 6

Odchów cieląt i jałówek ▶ s.8

Mistrzowie Konkursu Agroliga 2004 ▶ s.14

Są już fundusze na agroturystykę ▶ s.19

W dniach 01.-02.10.2004 r. w Puławach w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa pod patronatem Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego odbył się "Ekofestyn". Głównym organizatorem był Instytut Uprawy i Gleboznawstwa w Puławach, natomiast współorganizatorami były: Regionalne Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich w Radomiu oraz Lubelski Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli. W pierwszym dniu odbyła się konferencja nt. "Wkład nauk rolniczych w rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce", w której uczestniczyło ponad 300 osób. Była to licznie największa konferencja w IUNG w Puławach. Konferencję prowadził z-ca dyr. IUNG Pan. prof. Stanisław Krasowicz. Ogółem wygłoszono 10 referatów dotyczących zagadnień związanych z rolnictwem ekologicznym. Niezmiernie cenna była dyskusja podsumowująca, w której głos zabierali zarówno przedstawiciele ministerstwa, nauki jak i praktycy. W konferencji uczestniczyły osoby, które od początku były pionierami i budowali podstawy rolnictwa ekologicznego w Polsce. Wszyscy byli zgodni co do obecnej rangi i znaczenia rolnictwa ekologicznego w naszym kraju. W związku z tym staje się niezmiernie ważne prowadzenie badań i doświadczeń związanych z tym zagadnieniem.

Zostatniej chwili

W drugim dniu na dziedzińcu Pałacu Czarotoryskich odbyła się prezentacja stoisk z produktami rolnictwa ekologicznego z całego kraju. Ogółem uczestniczyło około 40 wystawców. Gośćmi honorowymi imprezy byli: Pan Stanisław Kowalczyk- wiceminister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Pani Klaudia Sanetra Reut- Dyr. Biura Integracji Europejskiej w Kancelarii Prezydenta RP oraz inni przedstawiciele rządu a także poseł Pan Zygmunt Jerzy Szymański. Ogółem wystawę odwiedziło około 1500 osób.

10 numerze

Środki ochrony roślin a środowisko.....	3
Gdzie kupić sadzeniaki ziemniaka.....	5
Wyznaczanie optymalnego terminu zbioru.....	6
Porady praktyczne w uprawie malin.....	7
Odchów cieląt i jałówek naremont stada.....	8
Prawidłowy odchów prosiąt.....	9
Porady pszczelarskie.....	11
Wistrzowie wojewódzcy Agroliga 2004.....	14
Gospodarstwo rybackie CLARIUS.....	16
Nowoczesna ubojnia.....	17
Nadbużańskie pamiątki.....	18
Śą już fundusze na agroturystykę.....	19
Ogłoszono nabór wniosków w ramach Pilotazowego Programu LEADER+.....	21
PROGRAM „Promesa Ministra Kultury”.....	22

WYDAWCA:

Lubelski Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
w Końskowoli Oddział w Grabanowie

DYDEKTOR LWODR

mgr inż. Andrzej Ryl

KIEROWNIK ODDZIAŁU

w Grabanowie inż. Eugeniusz Tarasiuk

ADRES REDAKCJI:

LWODR Oddział Grabanów 21-500 Biała Podlaska

tel.: (0 83) 343 37 92 fax: (0 83) 343 81 98

e- mail: gazeta@odr.cyber.pl

Redaktor Naczelny: *Marek Lewandowski*

DRUK: Gosp. Pomoc.LWODR Poligrafia w Grabanowie

NAKLAD: 1100 egz.

Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego:

Biała Podlaska ul. Żeromskiego 3 tel/fax 343 32 34

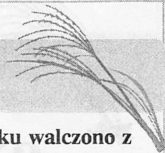
Łuków ul. Świdzka 12. tel/fax (0 25) 798 39 58

Parczew ul. Piwonia 50 tel/fax 354 24 74

Radzyń Podlaski ul. Dąbrowskiego 9 tel/fax 352 84 06

Wisznice ul. Warszawska 13 tel/fax 378 22 49

Od bardzo dawna ludzie borykają się ze szkodnikami, chorobami i chwastami. Do XVIII wieku walczono z nimi metodami naturalnymi. Z chwilą pojawienia się substancji chemicznych ludzkość zadaje sobie pytanie „czy chemiczne środki ochrony roślin wpływają negatywnie na zdrowie człowieka?”.

„Zdobyliśmy władzę nad przyrodą większą niż ta, jaką Grecy przypisywali swoim bogom. Ażeby jednak ludzkość nie zginęła, konieczny jest dialog człowieka z przyrodą”
/Julian Aleksandrowicz/

Zabiegi związane z ochroną roślin mają już długą tradycję. Jednym z pierwszych takich zabiegów było zastosowanie naparu tytoniu. Użyto go w roku 1763 w celu walki z mszycami. Kolejny odnotowany przypadek to użycie zieleni paryskiej, którą wykorzystano prawie sto lat później. Był to środek użyty przeciwko stoncy ziemniaczanej. Kilka lat później odkryto, że ciecz bordoska skutecznie zwalcza mączniaka rzekomego.

I tak - krok po kroku - odkryto pierwszy syntetyczny pestycyd organiczny

(DDT). Na szerszą skalę zaczęto go stosować po II wojnie światowej. Środek ten stosowano do walki z komarami malarycznymi w Afryce. W tym samym czasie opracowano również inne pestycydy, które były stosowane już wyłącznie w rolnictwie do zwalczania organizmów szkodliwych. Po pewnym czasie zaczęto zauważać pierwsze wady pestycydów - odkryto ich nieselektywne działanie, zauważając, że zabijają

one więcej organizmów żywych niż zamierzono, tzn. skutecznie zwalczają pożyteczne rośliny i zwierzęta. Uniemożliwiają one biologiczną ochronę roślin poprzez atakowanie drapieżców, którzy żerują na szkodnikach. Utrudniają pracę owadom pożytecznym - pszczołom i trzmielom. Najbardziej istotną wadą pestycydów, mając na uwadze środowisko przyrodnicze, jest łatwość ich rozprzestrzeniania. Cecha ta uwarunko-

metabolizują je i wydalają. W łańcuchach troficznych, w kolejnych ogniwach następuje kumulacja pestycydów do tak znacznych stężeń, że szkoda one już w sposób bezpośredni organizmowi, w których się skumulowały. Kolejną wadą pestycydów, szczególnie tych, które produkowano we wczesnym okresie ich stosowania, była trwałość w środowisku. Związki te bardzo trudno ulegały biodegradacji i jeśli dostały się do środowiska, mogły zmieniać swoje miejsce pobytu, ale nie zmieniały swej postaci chemicznej i właściwości. W związku z tym pesymistycznie ocenia się, że w biosferze krąży

Srodki ochrony roślin a środowisko

wana jest zdolnością pestycydów do adsorpcji (przyciąganie cząsteczek preparatu chemicznego do powierzchni wiążącej) na cząsteczkach stałych gleby, zawieszonych w powietrzu i w wodzie. Cząstki zawieszony w powietrzu są roznoszone przez wiatr nawet na bardzo dalekie odległości. Zawieszony w wodzie dostają się do zbiorników wodnych. W ten sposób mogą doprowadzić do skażenia wielu organizmów. Kolejną

około 1mln ton DDT.

Środki ochrony roślin mogą dostawać się do środowiska glebowego przez opylanie i opryskiwanie roślin, a także na skutek wysiewu zaprawianych nimi nasion. Wody opadowe potęgują przenikanie środków ochrony do gleby przez spłukiwanie ich z roślin. Wspomniana wcześniej skłonność do sorpcji, a także właściwości sorpcyjne gleb powodują zatrzymanie pestycydów w środowisku glebowym przez dłuższy czas. Ich ilość w glebie zależy od dawki, częstotliwości stosowania, szybkości rozkładu zależnej od warunków glebowych, a także od właściwości preparatu. DDT może utrzymywać się w glebie powyżej 1,5 roku (nawet do kilku lat). Obecnie coraz częściej produkuje się preparaty o małej trwałości, nawet do 1 tygodnia.

Pestycydy dostające się do gleby obniżają jej aktywność biologiczną na skutek eliminacji całych grup mikroorganizmów glebowych. Ma to

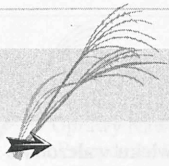

Ciąg dalszy na s. 4

Produkcja roślinna

wpływ na spadek produktywności gleby. Przy dużych stężeniach pestycydy przenikają do organizmów roślinnych i organizmów konsumentów, w pierwszym rzędzie ludzi. Doprowadziło to do sytuacji, w której każdy ludzki organizm zawiera kilka do kilkunastu miligramów pestycydów (w pierwszym rzędzie DDT) na każdy kilogram wagi ciała. Jak dotąd nie ma zgody poglądów na działanie DDT na organizm ludzki. Wyniki jednych badań wskazują na zaburzenia w rozwoju płodu, inne wykluczają wpływ na zdrowie osobnicze. Nie wyklucza się jednak odległych skutków działania DDT na następne pokolenia. Dotyczy to związków chloroorganicznych. Jednak od dłuższego już czasu wprowadza się do praktyki rolniczej preparaty innych grup, które zawierają w swoim składzie rtęć, brom, cynk, siarkę, fosfor. Niektóre z nich są toksyczne, inne tworzą związki szkodliwe dla zdrowia ludzi. Niektóre preparaty są silnymi truciznami. Stąd kumulacja pestycydów w organizmie ludzkim nie może być obojętna dla zdrowia. Z drugiej jednak strony stwierdza się straty ponoszone przez rolnictwo na skutek działania agrofagów. Ocenia się je średnio w skali świata na 35% plonów. Szczególnie duże straty ponoszone są w krajach rozwijających się, najbardziej z nich jest to zachęta do stosowania pestycydów. W krajach bogatych pestycydy są źródłem bardzo dużych oszczędności pracy ludzkiej i energii. Z punktu widzenia ekonomicznego ich stosowanie jest więc uzasadnione. Trudno zatem liczyć na natychmiastową eliminację chemicznej ochrony roślin z rolnictwa. Należy jednak zdawać sobie sprawę z istniejących zagrożeń, stosować preparaty racjonalnie, ściśle według zaleceń producentów i w miarę możliwości eliminować je z produkcji rolnej. Konieczne jest również bezwzględne przestrzeganie zalecanych okresów karencji, to jest czasu pomiędzy zastosowaniem preparatu a zbiorem plonów.

Stosowanie pestycydów w produkcji rolniczej nie jest jedynym ich źródłem dla środowiska. Pylenie składników odpadów z produkcji środków ochrony roślin, straty w transporcie i magazynowaniu, to także źródła zanieczyszczenia pestycydami. Podobnie mycie narzędzi przeznaczonych do aplikacji środków ochrony roślin, składowanie pustych opakowań przyczyniają się bardzo często znacznej akumulacji pestycydów w środowisku.

Zasady stosowania środków ochrony roślin, sprzętu do ochrony roślin oraz wykonywania zabiegów chemicznych, a także sposoby utylizacji pozostałości i opakowań znaleźć można w ustawie z dnia 12 lipca 1995 roku o ochronie roślin uprawnych (Dz. U. z 2002 roku Nr 171, poz. 1398) lub w ustawie późniejszej - z dnia 18 grudnia 2003 roku o ochronie roślin.

Biodegradacja niektórych środków ochrony roślin jest bardzo trudna. Pewne procesy zachodzące na powierzchni gleb i w ich głębszych warstwach powodują redukcję ich ilości w środowisku. Procesy te można podzielić na trzy grupy: procesy degradacji fizycznej, chemicznej i biologicznej. Zjawiska fizyczne to: reakcje fotochemiczne, fizyczne wymywanie bez rozpuszczania, ulatnianie; do chemicznych zaliczamy: utlenianie, redukcję do związków prostszych, hydrolizę (rozkład pod wpływem wody); biologiczne natomiast to: pobieranie i kumulacja przez rośliny oraz metabolizm w mikroorganizmach. Wszystkie te procesy przebiegają równocześnie ze zróżnicowanym natężeniem, fizyczne głównie na powierzchni gleby, pozostałe w samej glebie. Stąd mieszanie gleby, jej uprawa wywierają korzystny wpływ na usuwanie pestycydów ze środowiska glebowego. W glebach żyznych pestycydy pozostają dłużej na skutek intensywniejszych procesów sorpcji.

Idealny środek przeciwko szkodnikom:

- ⇒ powinien ulegać biodegradacji, tak by toksyczne produkty nie pozostały w roślinach uprawnych;
- ⇒ powinien skutecznie kontrolować szkodniki w warunkach polowych;
- ⇒ powinien być specyficzny, to jest zabijać tylko szkodniki;
- ⇒ nie powinien nagromadzać się w ogniwach łańcuchów pokarmowych;
- ⇒ powinien być bezpieczny w trakcie przechowywania i transportu;
- ⇒ powinien być łatwy do zastosowania w wymaganej dawce;
- ⇒ koszt jego zastosowania powinien być mniejszy niż zysk wynikający z uratowanych dzięki niemu plonów;
- ⇒ nie powinien być groźny dla ludzi, którzy go stosują.

Środki ochrony roślin mogą stanowić poważne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego, jeżeli będą stosowane niezgodnie z zasadami, a ich pozostałości i opakowania niewłaściwie utylizowane. Zastosowanie chemicznej metody ochrony roślin powinno być ostatecznością, kiedy metody agrotechniczne i biologiczne już nie wystarczają.

Zagrożenia środowiska można uniknąć stosując środki ochrony roślin racjonalnie, starannie i zgodnie z zaleceniami podanymi na etykiecie i w instrukcji stosowania. Stosując je niewłaściwie - w miejsce korzyści, jakie zabiegi te powinny przynieść - zwiększa się ryzyko dla środowiska i wymierne szkody. Wszyscy stosujący środki ochrony roślin powinni być na ten aspekt sprawy szczególnie wyczuleni, wnosząc w ten sposób swój wkład w ochronę środowiska.

Opracowała Beata Korpysz
PZDR - Wisznice

Gdzie kupić sadzeniaki ziemniaka

Wielu rolników w praktyce przekonało się, że dobry materiał sadzeniakowy w dużym stopniu determinuje wysokość i jakość plonów. Stosując zdrowe i kwalifikowane sadzeniaki mamy większą szansę na uzyskanie wyższych plonów.

Zachęcamy producentów do tego by już jesienią pomyśleli o zakupie sadzeniaków z uwagi na ich większy wybór i niższą cenę.

Poniżej podajemy wybrane elementy z bank informacji o rynku ziemniaka - oferta sprzedaży kwalifikowanych sadzeniaków jesień 2004/wiosna 2005 z najbliższych okolic Polski. Informacje o pełnym zakresie informacji z teren całego naszego kraju można uzyskać w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego (adresy i telefony na s. 2) oraz w siedzibie LWO DR Oddział w Grabanowie Zespół Organizacji Produkcji Roślinnej.

1. Przedsiębiorstwo Handlowo-Nasienne „Agricola” Konrad Kwasek, Radzyń Podlaski, ul. Brzostowiecka 15, powiat radzyński, woj. lubelskie, tel./fax (083) 352 79 12, tel. kom. 606 829 918; Vineta CB - 90 t

2. „AGROL” Przedsiębiorstwo Handlowe Jan Hawryluk, 08-110 Siedlce, ul. Monte Cassino 18, woj. mazowieckie, tel. (025) 632 65 91, 0606 92 25 88; Denar CA - 150 t, Felka CA - 12t, Gracja CA - 40 t, Irga CA - 15 t, Kuklik CA - 30 t, Lord CB - 30 t, Mors CA - 20 t, Vineta CB - 40 t

3. Centrala Nasienna Krzysztof Tymoszek 21-500 Biała Podlaska, ul. Leszczyńska 1, tel. (083) 342 20 36; Denar CB - 10t, Ikar CB - 20 t, Irga - 10 t, Kuba CB - 20 t, Lord CB - 15 t, Mors CB - 10 t, Vineta CB - 50 t, Żagiel - 15 t

Wielu rolników w praktyce przekonało się, że dobry materiał sadzeniakowy w dużym stopniu determinuje wysokość i jakość plonów. Stosując zdrowe i kwalifikowane sadzeniaki mamy większą szansę na uzyskanie wyższych plonów.

4. Przedsiębiorstwo Nasienne „Centrala Nasienna” 02-677 Warszawa, ul. Cybernetyki 19, woj. mazowieckie, tel. (022) 84 30 031, tel./fax 84 34 461, 84 34 471; Aster CA - 10 t, Balbina CA - 60 t, Denar CA, CB - 80 t, Gracja CB - 40 t, Ibis CA - 60 t, Ikar CB - 40, Irga CA, CB - 300 t, Korona CB - 100 t, Kuba CB - 40 t, Kuklik CA - 10 t, Lord CB - 100 t, Rumpel CB - 30 t, Triada CB - 10 t, Vineta CB - 120 t, Wawrzyn CB - 20 t, Wiking CA - 30 t, Wolfram CB - 40 t, Żagiel CB - 40 t

5. Przedsiębiorstwo Nasienne EL-POL Sp. z o.o., 21-400 Łuków, ul. Siedlecka 67, woj. lubelskie, tel. (025) 798 87 54; Aster CA - 50 t, Balbina CA - 25 t, Denar CB - 25 t, Gracja CB - 25 t, Lord CB 25 t, Mors CB - 25 t, Ibis CA - 15 t, Irga CA - 15 t, Lord CB - 25 t, Orlik CB - 25 t, Triada CB - 150 t, Vineta CB - 50 t

6. Gospodarstwo Nasienne Witold Wojtasiewicz, Sobole 92, 21-307 Ulan, powiat radzyński, woj. lubelskie, tel. (083) 351 82 64, kom. 0507 82 13 87; Gracja CB - 30 t, Korona CB - 25 t, Vineta CB - 25 t, Żagiel CB - 35 t

7. Gospodarstwo Nasienne. Reprodukcyjność Zbóż i Sadzeniaków Ziemiaków. Leszek Niewęglowski, 21-307 Ulan, Kłębów, powiat radzyński, woj. lubelskie, tel. (083) 35 18 143, 0601 916 354; Denar CB - 25 t, Gracja 50 t, Karatop CB - 25 t, Korona CB 25 t, Lord CB - 20 t, Pasat CA - 25 t

8. Grupa rolników Andrzej Koniczny - Kosuty 109, 21-422 Sta-

nin, powiat lukowski, tel. (025) 796 14 08, kom. 0608 24 23 89; Jerzy Kazana - Kosuty 111, 21-422 Stanin, tel. (025) 796 10 71, kom. 0607 075 602

9. Zrzeszenie Producentów Ziemiaków „Kartofelek” Krzysztof Sobiech, Stanin k. Łukowa, 21-422 Łuków, woj. lubelskie, tel./fax (025) 796 15 21, tel. (025) 798 11 96, 0504 227 908; Asteer CA, CB, Bard CB, Denar CA, CB, Drop CB, Gracja CA, Kuklik CA, Orlik CA, CB, Ibis CB, Irga CA, Triada CA, CB, Vineta CB, Wolfram CB,

10. Przedsiębiorstwo Nasiennie-Handlowe „ZIEMLUX” Sp. z o.o., 21-400 Łuków, ul. Warszawska 81, woj. lubelskie, tel./fax (025) 798 21 41, tel. kom. 0602 74 19 27; Andromeda BII - 10 t, Denar CA, CB - 30 t, Irga CA - 150 t, Korona CB - 15 t, Lord CB - 25 t, Mors CB - 25 t, Salto CA - 25 t, Vineta CB - 30 t, Wiking CB - 25 t, Żagiel BII, CB - 35 t

11. Firma Handlowa „ZIEMROL” S.C., 21-307 Ulan, Sobole 95, powiat radzyński, woj. lubelskie, tel. (083) 351 82 67, 0506 149 799, 0604 222 368, fax: /083/ 351 79 03; Balbina CA - 17 t, Denar CB - 125 t, Drop CB - 40 t, Gracja CB - 30 t, Ibis CB - 45 t, Lord CB - 60 t, Mors CB - 30 t, Rybitwa CB - 30 t, Tara CA - 30 t, Triada CA - 17 t, Vineta CB - 150 t, Zeus CB - 50 t, Żagiel CB - 100 t

dr Jacek Chotkowski

Zakład Nasiennictwa i Ochrony Ziemiaków IHAR

76-009 Bonin k. Koszalina, tel. (094) 342 30 31, fax (094) 342 70 28

Co roku, przeważnie w październiku sadownicy stoją przed dylematem kiedy rozpocząć zbiór i jak przechowywać jabłek. Czynniki te w decydujący sposób determinują wielkość funduszy uzyskiwanych ze sprzedaży owoców.

Gdy właściwie określimy termin zbioru i przeprowadzimy go w sposób profesjonalny to możliwe jest przechowywanie jabłek nawet 9-11 miesięcy. Bowiem zarówno zbiór zbyt wczesny jak i zbyt późny nie jest wskazany. Zebrane zbyt wcześnie są słabiej wybarwione, o niższej wartości konsumpcyjnej. Zebrane zaś zbyt późno są bardziej podatne na gnicie oraz na występowanie w owocach uszkodzeń fizjologicznych związanych z przejrzeniem. Są nadmiernie miękkie, wrażliwe na uszkodzenia mechaniczne podczas zbioru, transportu i sortowania. Każda odmiana ma swój kalendarz terminu zbioru. Należy jednak zaznaczyć, że na młodych drzewkach jabłka dojrzewają wcześniej. Pewien wpływ ma również przebieg pogody oraz gleba. Owoce powstałe z późnego kwitnienia są mniejsze i niedojrzałe posiadają niższe stężenie etylenu w komorach nasiennych i wyższą wartość skrobi. Wynika z tego taka

Stanisław Myć

praktyczna rada, że odmiany późne należy zbierać co najmniej dwukrotnie.

Termin zbioru jabłek zbiera się na podstawie:

- ilości opadłych owoców pod drzewem,
- łatwości oddzielania się szypułki owocu od pędu,
- barwy nasion,
- zmiany zasadniczej barwy skórki,
- pomiaru jędrności miąższu owocu z użyciem jędrnościomierza,
- próby skrobiowej.

Pierwsze cztery czynniki nie powinny doświadczonym sadownikom sprawiać kłopotów.

Chciałbym przybliżyć państwu test skrobiowy z uwagi na to, że może go praktycznie zastosować każdy sadownik.

Do przeprowadzenia testu przygotowujemy roztwór z jodku potasu i krystalicznego jodu nie wcześniej

Wyznaczanie optymalnego terminu zbioru jabłek

niż około jednego miesiąca przed jego użyciem. Roztwór musi być świeży o temperaturze wyższej niż 0°C, temperatura podczas testu powinna być wyższa niż 10°C, 10-20 jabłek należy testować natychmiast po zerwaniu. Najpierw należy je przeciąć w poprzek (równoleżnikowo) i następnie zanurzyć obciętą powierzchnią w roztworze jodyny. Pod jej wpływem część miąższu zawierająca skrobię zabarwi się na granatowo. Następnie należy określić punktowo intensywność zabarwienia owoców określonej odmiany porównując go ze wzorcowymi tabelami barwnymi i obliczamy średnią punktową (od 1 do 10) dla całej wziętej do testu próby jabłek. Dla przykładu odmiany Spartan, Elstar i Gloster dojrzewają przy punktacji 2-3, zaś większość pozostałych odmian zbieramy przy punktacji 4-6. Jeśli będziemy jabłka przechowywać w chłodni z kontrolowaną atmosferą powinniśmy je zbierać wcześniej. Przeznaczone do bezpośredniego spożycia lub do przetworstwa zbieramy później. Musimy wiedzieć, że ustalenie terminu zbioru na podstawie tylko jednego czynnika jest ryzykowne. Winniśmy dokonać np. pomiaru jędrności owocu. Zdaje sobie sprawę, że bardzo niewielka liczba sadowników posiada jędrnościomierze. W tym miejscu zachęcam producentów owoców do kupowania i korzystania z nich. Obniży to znacznie koszty. Na wiosnę dokonamy oceny przechowywania jabłek. Wyciągając z niej wnioski unikniemy błędów w określeniu optymalnego terminu zbioru w przyszłym roku.

- dobra organizacja to podstawa

Rady praktyczne w produkcji malin

Wzrasta, mimo dużych wahań cenowych, zainteresowanie rolników uprawą malin zwłaszcza „jesiennych odmian”. Konsumentów coraz chętniej kupują owoce malin zwracając przy tym uwagę na wygląd i jakość owoców. Podstawowym warunkiem opłacalności produkcji jest stabilne plonowanie i aby je osiągnąć należy sprostać wymaganiom uprawy.

Na terenie gminy Wołyń uprawiane są 2 odmiany malin: głównie Polana i niewielkie ilości Willamette. Duży wpływ na dobór odmian ma okres ich dojrzewania. Willamette owocuje od połowy czerwca do połowy sierpnia, Polana zaś od końca lipca do pierwszych przymrozków. Polana cieszy się dużą popularnością ze względu na odporność na transport, zdrowotność i wysokie plonowanie ok. 22 t/ha. Willamette uprawiają głównie producenci posiadający umowę z przetwórcami, gdyż odmiana ta przeznaczona jest do przetwórstwa i na mrożonki.

Koszty pielęgnacji odmiany Polana są niskie, ponieważ rośliny prowadzone są w formie wolnostojącej, a wszystkie pędy wykaszane późną jesienią po zakończeniu owocowania. Niektórzy rolnicy wczesną wiosną przykrywają plantacje włókniną by chronić młode pędy przed przymrozkami. Krzewy tej odmiany przycina się ręcznie sekatorami na wysokości ok. 1 cm nad powierzchnią gleby.

Sadzonki malin sadi się jesienią. W zależności od odległości roślin w rzędzie oraz międzyrzędzi do obsadzenia 1 ha potrzebne jest od 7 - 30 tys. sadzonek. Wymagania pokarmowe malin w dużym stopniu uzależnione są od fazy wzrostu rośliny.

I faza wzrostu - to największe zapotrzebowanie na azot i fosfor, natomiast późniejsza w większym stopniu na potas. Decyzję o dawce nawożenia opiera się na wynikach analiz glebowych. Badania te określą dawki magnezu, wapnia, potasu i fosforu. Nawozy azotowe

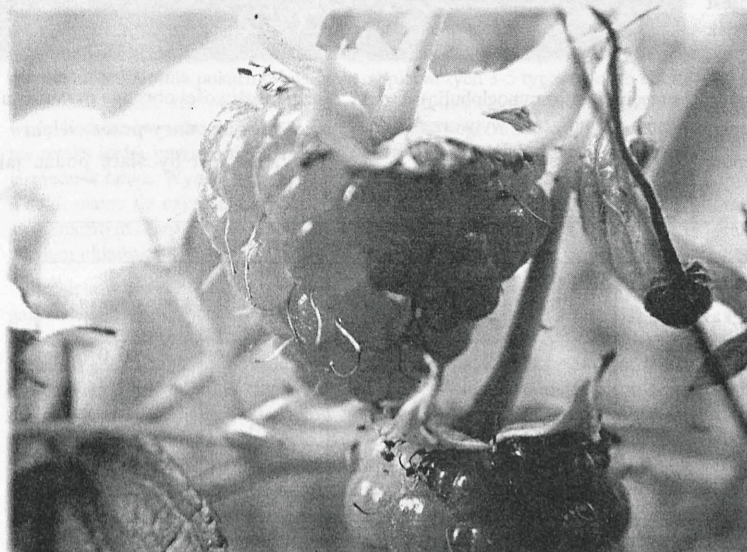
stosuje się przeważnie wczesną wiosną po kwitnieniu.

Spośród szkodników na plantacji malin największy problem stwarzają przedziorek chmielowiec i przedziorek malinowiec. Pajęczaki te przyczyniają się do zahamowania wzrostu i ograniczenia owocowania malin. Szkodnik zwalczany jest chemicznie środkami:

Apollo, Nissuran, Decis.

Jednak największe straty na plantacji są wynikiem choroby szarej pleśni powodującej gnienie owoców i zamieranie pędów. Choroba rozprzestrzenia się gdy panuje wysoka temperatura i jest duża ilość opadów. Występowanie choroby ogranicza dokładne opryskiwanie roślin w czasie kwitnienia środkami grzybobójczymi, np.: Euparen, Sumilex, Rovral, Ronilan, Teldor.

W walce z chwastami stosowana jest mechaniczna uprawa gleby do głębokości 2 cm zwykle w I 2 roku po założeniu plantacji, dzięki czemu rośliny nie są narażone na uszkodzenie przez herbicydy. Na plantacjach starszych co najmniej 3-letnich stosuje herbicyd-Fusilade. Malina korzeni się płytko, dlatego na dużych plantacjach rolnicy zaczęli stosować nawadnianie. Nawet krótkotrwała susza w fazie od kwitnienia do zbioru powoduje drobnienie owoców, a tym samym pogorszenie i obniżenie plonu.

Krystyna Babicz

PZDR Radzyń Podlaski

Odchów cieląt i jałówek na remont stada

Genetyka w stadzie to dopiero początek wysokiej produkcji mleka. Jeśli chcemy dochować się wartościowej krowy musimy zadbać o nią już od jej urodzenia. Jedynie właściwy odchów cieląt daje szansę hodowcy uzyskać sztukę, która będzie używająca zadowalającą nas wydajność.

W okresie jesiennym chciałbym przedstawić Państwu cykl artykułów poświęconych podstawowym zagadnieniom odchowu cieląt i jałówek na remont stada oraz podjąć zagadnienia prawidłowego użytkowania krów w stadzie mlecznym.

W tym numerze naszej gazety zajmę się okresem siarowym.

Skład i właściwości siary

Podawanie siary rozpoczyna się od urodzenia i trwa do 6 dnia życia cielęcia. Siara (colostrum) nie jest mlekiem, jest substancją o składzie zbliżonym do mleka. Zawiera jednak znacznie więcej białek, tłuszczu, witamin rozpuszczalnych w tłuszczach oraz witaminy B12. Znajduje się w niej ponadto większa ilość wapnia, fosforu, potasu, sodu oraz jony magnezowe i chlorkowe. Bogata jest również w takie mikroelementy jak żelazo, miedź, kobalt, mangan, selen i jod. W mleku znajdują się znacznie więcej cukru mlekowego (laktozy). Zmiany zawartości poszczególnych składników w siarze następują bardzo szybko. /TABELA/

Stanowi ona pierwszy pokarm cielęcia. Oprócz wartości odżywczych siara dzięki obecności jonów magnezu przyspiesza wydalanie pierwszego kału - smółki, którą tworzą złuszczone komórki nabłonka jelitowego i żółć.

Ciele bezpośrednio po urodzeniu nie posiada żadnej odporności przeciw drobnoustrojom chorobotwórczym. Może ją uzyskać pobierając siarę w której znajdują się znaczne ilości

czynna) jest zabezpieczone przed infekcjami (odporność bierna).

W siarze (również w mleku) występują również inne substancje mające właściwości bakteriobójcze i bakteriostatyczne, które pełnią przede wszystkim ważną rolę w ograniczaniu zakażeń jelitowych u noworodków. Należy pamiętać, że te substancje ulegają rozpadowi podczas obróbki termicznej. Dlatego zastępowanie siary mlekiem w proszku ob-

przeciwciał (immunoglobulin). Dzięki temu do momentu wytworzenia własnych ciał odpornościowych (odporność

niża możliwości obronne organizmu.

Pobranie siary przez cielęta

Ważne jest by siarę podać jak

Skład chemiczny siary oraz mleka.

Czas po porodzie	Zawartość składników:					
	białko ogółem, %	w tym:		tłuszcz, %	laktoza, %	sucha masa %
		kazeina, %	albuminy i globuliny, %			
0 godz.	17,6	5,1	12,5	5,1	2,2	26,0
12 godz.	6,1	3,0	3,1	3,8	3,7	14,5
24 godz.	4,5	2,8	1,7	3,4	4,0	12,8
2 dni	3,7	2,6	1,1	2,8	4,0	11,5
Mleko						
7 dni	3,3	2,4	0,9	3,9	4,8	12,7

Produkcja zwierzęca

najszybciej po wycieleniu (maksymalnie do 2 godzin) ponieważ jedynie przez pierwsze godziny życia cielęcia jego organizm ma ograniczone zdolności enzymatycznego trawienia białek a związki wielkocząsteczkowe (między innymi immunoglobuliny) mogą bez przeszkód przenikać z układu pokarmowego do organizmu. Wraz z upływającym czasem szybko spada liczba przeciwciał w siałrze i zmniejsza się średnica "porów" przez które przechodziły. Już po 12 godzinach życia zdolność wchłaniania siary jest znacznie ograniczone.

Zwykle pierwsze odpajania następują przy krowie i w tym przypadku cielę samo reguluje ilość wypijanej siary. Należy jednak dopilnować by w możliwie jak najkrótszym czasie ssalo krowę. Przy zbyt słabym pobraniu siary hodowca powinien sam zaopatrzyć w nią cielę.

W pierwszych godzinach życia

cielę powinno spożyć ok. 0,5 litra siary. Należy ją podawać najczęściej jak to możliwe (przynajmniej 4-5 razy dziennie), stopniowo zwiększając ilość (z 0,5 do ok. 1,5 l) w każdym odpojeniu. Przyjmuje się by cielę w ciągu dnia siary pobierało w ilości wynoszącej ok. 5% masy ciała. Wyższe ilości powinno pobierać od krów młodych.

Zaleca się by cielę pić bezpośrednio po wydojeniu siary od matki w specjalnym wiaderku zaopatrzonem w smoczek. Zwracamy uwagę by wysokość zawieszenia wiadra (smoczka) odpowiadała wysokości na której cielę ssie krowę. Jest to ważne ponieważ w początkowym okresie życia u cielęcia rozwinięty jest jedynie trawieniec (żołądek właściwy), zaś przedżołądki (żwacz, księgi i czepiec) nie funkcjonują. Przy prawidłowym podniesieniu głowy przez cielę domyka się rynienka przełykowa przez którą (z pominięciem

przedżołądków) siara dostaje się do trawieńca. Niedomknięcie rynienki sprzyja dostawaniu się siary do przedżołądków, w których zalegając ulega psuciu się i wywołuje zaburzenia układu pokarmowego.

Skład siary zmienia się wraz z wiekiem krów. Zwierzęta starsze w stosunku do młodszych z racji wieku miały dłuższy kontakt z różnymi patogenami i w ich krwi znajduje się więcej ciał odpornościowych. Przekłada się to na ilość przeciwciał w siałrze. Można przyjąć, że najlepszą siarę mają krowy po trzecim, czwartym wycieleniu. Cielęta, które pochodzą od tych krów są najmniej podatne na infekcje oraz prawidłowo i szybko się rozwijają.

Zatem wiek matki może być jednym z kryteriów branych pod uwagę w trakcie wyboru jałówek przeznaczonych na remont stada. ■

Piotr Kowalski

Prawidłowy odchów prosiąt

Odchów prosiąt rozpoczyna się już z chwilą porodu i jest istotnym elementem w technologii produkcji trzody chlewnej. W okresie tym dąży się do jak najwcześniejszego umożliwienia prosiętom pobierania pokarmu innego niż mleko matki. Jak przekonało się wielu hodowców wczesne zastępowanie mleka lochy innym pokarmem nie jest jednak łatwe. Wynika to z tego, iż u świni mamy do czynienia z późnym anatomicznym i funkcjonalnym dojrzewaniem układu trawiennego.

Prosięta w okresie odchowu wymagają stałego dozoru. Pierwszą i niezwykle istotną czynnością, jaką należy wykonać to jak najszybcze po urodzeniu umożliwienie im pobrania siary. Jest ona podstawowym źródłem składników pokarmowych w pierwszych dniach życia prosiąt. Ilość i skład siary zależy od genotypu lochy oraz czynników środowiskowych. Prawidłowe pobieranie wydzieliny siarowej przez prosięta wa-

runkuje ich wzrost oraz dalszy rozwój. Ma ona też zasadnicze znaczenie w nabyciu przez młode organizmy odporności na infekcje wirusowe i bakteryjne. Poziom odporności prosiąt na choroby w pierwszych 3-5 tygodniach życia zależy od ilości pobranej siary - dla ich prawidłowego rozwoju dawka niezbędna to około 250 gram na dobę. Decydująca jest przy tym pierwsza doba życia prosiąt, w dalszym okresie następuje bowiem stopniowe obniżanie możliwości przyswajania przez organizm przeciwciał zawartych w siałrze.

O ile w okresie do końca 2-3 tygodnia najlepiej wykorzystywanym przez młode osobniki pokarmem jest mleko lochy, to potem potrzeby pokarmowe wzrastają na tyle, że ilość pobieranego mleka już nie wystarcza do prawidłowego żywienia. W tym okresie (ok. 4. tygodnia) zwiększa się u prosiąt wydzielanie enzymów amylolytycznych, które są niezbędne do trawienia składników

pokarmowych pochodzących z roślinnych komponentów paszowych. Średnio kilogram pobranego mleka wystarcza na uzyskanie przyrostu masy ciała prosiąt rzędu 300-400 g. Szczytową wydajność lochy osiągają w trzecim tygodniu trwania laktacji - w związku z tym masa miotu pod koniec tego okresu (w 21. dniu życia prosiąt) jest obiektywnym wskaźnikiem wydajności mlecznej matek. Ilość produkowanego przez nie mleka zależy z kolei od kilku czynników, m.in. od właściwego żywienia macyory, liczby karmionych przez nią prosiąt, fazy laktacji.

Zważywszy na to, że głównym źródłem energii dla ssących prosiąt jest tłuszcz - ważne jest natłuszczenie mieszanek paszowych dla loch w okresie laktacji. Zwiększa to zawartość tłuszczu w produkowanym przez nie mleku, a to z kolei przekłada się korzystnie na masę ciała odchowujących prosiąt.

Ciąg dalszy na s. 10

Produkcja zwierzęca

➔ Prosiętom od pierwszych chwil życia niezbędna jest również woda, zapewniająca prawidłowy przebieg wszystkich procesów przemiany materii i energii oraz spełniająca - jako fizjologiczny rozpuszczalnik - funkcje w przenoszeniu składników pokarmowych.

W trzecim tygodniu życia prosięta ssące pobierają średnio 3 litra wody z mleka i 1 z poideł. Brak dostępu do wody spowoduje, że albo będą zaspokajając pragnienie korzystając z poideał lochy, albo z odpływów z gnojówki - a z tym wiąże się niebezpieczeństwo zakażeń przewodu pokarmowego. Jeżeli w chlewni nie ma poideł, wodę trzeba podawać w osobnych korytkach.

Od 15-18 dnia życia prosiąt ilość pobieranego przez nie mleka nie wystarcza do pokrycia zapotrzebowania na składniki pokarmowe. Należy więc szybko uczyć (przystosowywać) prosięta do w miarę wczesnego pobierania i wykorzystywania pasz stałych, z myślą o tym, by w dniu odsadzenia były już przygotowane wyłącznie do żywienia mieszankami paszowymi. Trzeci tydzień laktacji to najpóźniejszy dopuszczalny termin rozpoczęcia dokarmiania. Wczesne rozpoczęcie dokarmiania jest gwarancją szybkiego i przebiegającego bez powikłań chorobowych procesu przystosowania młodego organizmu do trawienia innych

pasz niż mleko matki. W normalnych warunkach rozwoju prosiąt pasze stałe podaje się już w 8-10 dniu życia.

Pasza taka musi zawierać odpowiednią ilość elementów mineralnych i witamin. Podstawowym, niezbędnym w prawidłowym rozwoju prosiąt mikroelementem jest żelazo, które z jednej strony warunkuje tworzenie hemoglobiny, bierze udział w procesach przemiany materii (uczestniczy w przenoszeniu tlenu przez erytrocyty), z drugiej natomiast wpływa na budowanie odporności organizmu - zbyt wysoki lub zbyt niski poziom żelaza zwiększa podatność prosiąt na infekcje bakteryjne.

Intensywny wzrost prosiąt w tym okresie warunkuje też większe zapotrzebowanie na żelazo. W okresie pierwszych trzech tygodni zapotrzebowanie na ten mikroelement wynosi średnio 200-300 mg, tymczasem z mleka matki prosięta pobierają jedynie około 25 mg. Ten znaczny deficyt należy zatem uzupełniać żelazem podawanym iniekcyjnie (np. w preparatach typu Ferrodex, Ferrowet, Coferan, Suiferovit) lub doustnie. Preparaty iniekcyjne zawierające żelazo skutecznie zapobiegają też anemii. Stosując tego typu preparaty należy jednak uważać, by nie doszło do przedawkowania. Przy dawce powyżej 1000 mg na sztukę obserwuje się zatrucie żelazem.

Pasza podawana prosiętom musi też

być łatwostrawna, o stosunkowo niskiej (3-4%) zawartości włókna surowego. Dzienna dawka pokarmowa winna dostarczać od 5 - 12 MJ energii metabolicznej i od 60 - 200 g białka ogólnego. Zależy to oczywiście od aktualnej masy ciała prosiąt oraz intensywności wzrostu. Ważne jest przy tym zapewnienie prosiętom optymalnej zawartości w pokarmie aminokwasów egzogennych - metioniny, lizyny i tryptofanu. Ten ostatni ma decydujący wpływ na efektywność odchowu, gdyż stymuluje apetyt prosiąt i korzystnie wpływa na ich wzrost.

W wieku 28 - 42 dni życia prosięta są już w zasadzie gotowe do odsadzenia. Termin odłączenia od lochy jest różny dla różnych hodowli i zależy zwłaszcza od technologii odchowu, a decydujące znaczenie ma przy tym masa ciała prosiąt, która powinna wynosić minimum 5 kg. Po 28 dniach odsadzane są prosięta hodowane w dużych, dobrze zorganizowanych i wyposażonych chlewniach towarowych. W mniejszych gospodarstwach, a zwłaszcza w chlewniach produkujących materiał zarodowy zaleca się odsadzanie w 5-6 tygodniu życia. Z tym, że dobrze byłoby pozostawić prosięta jeszcze przez 5-7 dni po odsadzeniu w kojcu, w którym przebywały dotychczas z matką, ponieważ w wyniku stresu związanego z odstawieniem od lochy oraz zmiany sposobu żywienia osłabiona zostaje odporność prosiąt i są wtedy bardziej podatne na choroby. Przez pierwsze dwa tygodnie po odłączeniu od matki zaleca się podawanie takiej samej paszy, jaką stosowano w okresie karmienia mlekiem.

Czynnikiem decydującym o efektywności odchowu prosiąt jest też odpowiedni mikroklimat w chlewni - a więc ciepłe i suche budynki, o wilgotności względnej powietrza 60-70%, odpowiednie oświetlenie, dobra wentylacja.

Zapewnienie wszystkich powyższych warunków ma decydujący wpływ na osiągnięte przez hodowców wyniki produkcyjne w chowie trzody chlewnej. ■

opracowała *Walentyna Siemieniuk*
PZDR Biata Podlaska

Porady pszczelarskie KODEKS

Marian
Katabun

część druga:

II. GOSPODARKA PASIECZNA

Przyjęty system gospodarowania powinien zapewniać prawidłowe warunki bytowania i rozwoju rodzin pszczelich, a przez to służyć utrzymaniu dobrego stanu zdrowia pszczół i uzyskiwaniu wysokiej jakości produktów pszczelich. W tym celu użytkowane ule muszą stanowić siedlisko w możliwie największym stopniu uwzględniające wymogi związane z biologią rodziny pszczelej, a także nie powinny wprowadzać do przestrzeni zajmowanej przez pszczoły elementów i substancji okresowo lub na stałe naruszających korzystny dla pszczelarza dobrostan rodziny pszczelej. Z tego względu bardzo istotne jest nie tylko stosowanie do budowy uli właściwych materiałów, lecz także używanie do konserwowania uli materiałów nieszkodliwych dla pszczół. Również używanie podkurzacza wymaga stosowania naturalnego próchna lub mieszanek stanowiącej kompozycję wysuszonych pedów, liści i kwiatostanów wybranych roślin, ale także ograniczonego wprowadzania dymu do gniazda, gdyż nie tylko pskramia ona agresywnie zachowania pszczół, lecz także na długie godziny zakłóca naturalny rytm życia i pracy rodziny pszczelej, a jego liczne składniki mogą niekorzystnie wpłynąć na smak i aromat pozyskiwanych produktów. Z tych względów, mając na uwadze komfort oraz efektywność pracy pszczelarza, dobrostan pszczół i jakość pozyskiwanych produktów pszczelich zasadne jest szerokie wprowadzanie do każdej pasieki matek pszczelich z linii selekcyjowanych na wzmocnienie cechy łagodności. Z przyczyn zdrowotnych i higienicznych, a także dbając o najwyższą jakość pozyskiwanych produktów pszczelich, konieczne jest prowadzenie intensywnej wymiany plastrów w całej pasiece. Za regułę należy przyjąć takie sterowanie układem gniazda i miodni, aby do miodni nie trafiały plasty gniazdowe, na których jesienią przebywały pszczoły poddawane zabiegom zwalczania warrozy. Praktycznym aspektem realizacji tej zasady jest znakowanie farbą lub kolorowymi pinezkami przed wiosennym przeglądem wszystkich ramek,

DOBREJ PRAKTYKI PRODUKCYJNEJ W PSZCZELARSTWIE

znajdujących się w przezimowanych rodzinach, co pozwala od początku aktywnego sezonu pasiecznego konsekwentnie wycofywać je z uli i przeznaczać do przetopienia. Ważne jest, aby pozostałości zapasów zimowych były w pełni zużyte na potrzeby rozwijającej się rodziny pszczelej, czyli nie dostały się podczas miodobrania do pozyskanego miodu. Sprzyja temu prowadzenie w okresie wiosennego rozwoju rodzin nasilone odsklepianie zimowych zapasów.

III. UTRZYMANIE ZDROWOTNOŚCI PSZCZÓŁ

Coraz trudniejsze warunki środowiska, z którym życie rodziny pszczelej jest ściśle związane, zobowiązują każdego pszczelarza do szczególnej dbałości o trwałe utrzymanie właściwej kondycji użytkowanych rodzin pszczelich. Tak rozumiana profilaktyka wymaga wzbogacania każdego zabiegu pasiecznego w stałe elementy higieniczne oraz wnikliwej obserwacji nasilenia w poszczególnych rodzinach pszczelich zachowań służących ograniczeniu i eliminacji pojawiających się czynników chorobotwórczych. Kwalifikowanie przez pszczelarza do dalszego użytkowania rodzin, w których robotnice szybko rozpoznają wczesną fazę chorób czerwiu i usuwają już w tym etapie pojawiające się zagrożenie dla zdrowia, bytu i produktywności rodziny pszczelej jest zadaniem, któremu mogą podolać nieliczni praktycy. Z tego względu pszczelarze powinni w tym zakresie pomóc sobie, korzystając z zakupu kwalifikowanego materiału hodowlanego, selekcyjowanego w kierunku przejawiania nasilonych zachowań higienicznych.

Nieustanna obecność pasożyta *Varroa destructor* w naszych pasiekach jest wyzwaniem, które aktualnie wiąże się z koniecznością stałego podejmowania bezpośrednich działań służących obniżeniu stopnia porażenia pasożytem do poziomu niezagrażającego bezpiecznemu bytowi każdej rodziny pszczelej. Problem dotyczy nie tylko zdrowia pszczół, gdyż stosowanie zalecanych przez lekarzy weterynarii środków warroabójczych musi uwzględniać nie tylko

skuteczne zwalczanie pasożyta, ale również konieczność maksymalnego ograniczenia ilości i czasookresu obecności preparatów leczniczych w środowisku ulowym.

Jest to bardzo istotne ze względu na zagrożenie poważnego obniżenia jakości pozyskiwanych produktów pszczelich poprzez przedostawanie się do nich pozostałości stosowanych leków, które może spowodować konieczność utylizacji poszczególnych partii lub całości pozyskanych produktów pszczelich. Dlatego szczególnego znaczenia nabierają biotechnologiczne metody zwalczania pasożytów drogą stosowania w sezonie pasiecznym pułapek w postaci plastrów z czerwiem trutowym, który jest 14-krotnie atrakcyjniejszy dla płodnych samic *Varroa destructor* od czerwiu pszczelego. Wycofanie do bieżącego przetopienia plastrów odbudowywanych w postaci ramki pracy dopiero po zasklepieniu czerwiu pozwala na skuteczne ograniczenie w trakcie sezonu ilości pasożytów namnażających się we wszystkich rodzinach pszczelich.

Zwalczanie warrozy trzeba również widzieć jako działanie służące ograniczeniu możliwości rozprzestrzeniania się w rodzinach chorób wirusowych, które przenoszone są w związku z nakłuwaniem powłok ciała larw i pszczół przez odżywiającego się pasożyta. Ze względu na dbałość pszczelarza o wprowadzenie do zimowli dobrze przygotowanych rodzin, składających się z dużej liczby zdrowych i dobrze odżywionych jesienią robotnic, ważne jest wykonanie zabiegów zwalczających samice *Varroa destructor* zaraz po głównym miodobranu, czyli w okresie nasilonego wychowu czerwiu w rodzinach przygotowywanych do zimy. Chodzi o to, aby możliwie najmniejsza liczba robotnic przygotowywanych do zimowli narażona była w trakcie swego osobniczego rozwoju na szkody wywołane żerowaniem pasożyta, który bardzo istotnie ogranicza zasoby substancji białkowych w ciele rozwijającej się larwy i poczwarki pszczelej.

ciąg dalszy na s. 12

Produkcja zwierzęca

➔ Mimo, że skuteczność zabiegów wykonywanych przy użyciu krótkokroślowego działającego leku (typu Apivarol) jest w obecności krytego czerwiu niepełna, to jednak nie należy ograniczać walki z pasożytem do okresu późnej jesieni tj. czasu, w którym nie będzie już zasklepionego czerwiu. Wysoki stopień porażenia pasożytem we wcześniejszym okresie, czyli podczas wychowu zimowego pokolenia robotnic, spowoduje już straty, których nie uda się zrehabilitować nawet bardzo skutecznym zabiegiem późnojesiennym, gdyż zwykle siła takich rodzin jest niewielka, a przy tym są to pszczoły o niewłaściwej kondycji i zdrowotności.

Ważnym warunkiem uzyskiwania pełnowartościowego miodu i innych produktów pszczelich jest takie postępowanie, które pozwoli uniknąć obecności w nich pozostałości środków stosowanych w leczeniu pszczoł.

Główne zasady postępowania w tym zakresie są następujące:

- nie podawać rodzinom pszczelim żadnych środków leczniczych, jeśli czerw i pszczoły są zdrowe;
- w razie takiej konieczności do leczenia czerwiu i pszczoł dorosłych stosować wyłącznie leki zaordynowane przez lekarza weterynarii;
- stosować leki wyłącznie w zaleconych dawkach oraz w okresach, kiedy rodziny pszczele nie gromadzą nektaru, aby uniknąć dostania się pozostałości leków do miodu wirowanego później z tych rodzin;
- w razie konieczności leczenia pszczoł w okresie obfitego napływu, wziętą bezwzględnie zadbać o usunięcie po zakończeniu leczenia z wszystkich ramek całego zapasu pokarmu (także powstałego ze zgromadzenia syropu ze środkiem leczniczym podawanego pszczołom w trakcie kuracji) w celu zniszczenia go lub wykorzystania w pasiece przez pszczoły wyłącznie z produkcji miodu np. poprzez podkarmianie nim rozwijających się odкладów albo rodzin użytkowanych przy wychowie matek pszczelich w okresie braku naturalnego pożytku. W przypadku leczenia kiślicy, zgnilca amerykańskiego lub grzybicy złożony w plastrach syrop z

pozostałością leku należy bezwzględnie zniszczyć i nie podawać go innym rodzinom, gdyż może to spowodować rozprzestrzenienie się choroby.

Miód pochodzący z rodzin wyleczonych w danym sezonie ze zgnilca można ewentualnie użyć do wypieków, produkcji napojów chłodzących lub innych celów spożywczych wykluczających nalaftowanie pszczoł do pozostawionych resztek tego miodu.

W związku z koniecznością zwalczania warrozy oraz wykonywania w razie potrzeby innych zabiegów leczniczych w każdej pasiece powinna być prowadzona i przechowywana książka leczenia zwierząt¹² zawierająca wpisy o dacie wykonania w poszczególnych rodzinach pszczelich kolejnych zabiegów, nazwie zastosowanego leku i wielkości podanej dawki.

Mając na względzie konieczność zwalczania pasożyta *Varroa destructor* także w następnych latach oraz zdolność tego pasożyta do dostosowywania się do tej sytuacji poprzez wykształcanie odporności na stosowane leki, każdy pszczelarz - poprzez współdziałanie organizacji pszczelarskich ze służbą weterynaryjną - powinien włączyć się do realizacji ustalonych dla danego obszaru programów zwalczania warrozy z zastosowaniem ściśle wskazanych leków.

Jednolite postępowanie w tym zakresie wszystkich pszczelarzy na danym terenie umożliwi uzyskiwanie wysokiej skuteczności leczenia oraz pozwala uniknąć zwiększania dawek leku i wprowadzania do użycia coraz to nowszych specyfików zagrażających obniżeniem jakości pozyskiwanych produktów.

Dokumenty (rachunki, faktury) potwierdzające zaordynowanie przez lekarza weterynarii danego leku należy przechowywać przez okres 3 lat (także w przypadku zakończenia prowadzenia pasieki i wycofania jej z rejestru prowadzonego przez powiatowego lekarza weterynarii).

¹² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 października 2003 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej oraz sposobu prowadzenia książki leczenia zwierząt (Dz. U. 2003 r. Nr 181, poz. 1774).

IV. UZYSKIWANIE WYSOKIEJ JAKOŚCI PRODUKTÓW PSZCZELICH

Mimo że 85-90% pożytków z pracy pszczoł stanowi wartość zwykłej w

zakresie wielkości i jakości plonów uzyskiwanych w rolnictwie, ogrodnictwie, sadownictwie i leśnictwie, to w naszych warunkach rzeczywisty przychód pszczelarza stanowi najczęściej wyłącznie wartość pozyskiwanych produktów pszczelich, która winna mu z nadwyżką zrehabilitować poniesione nakłady. W tej sytuacji kształtowanie najwyższej jakości produktów pozyskiwanych od pszczoł, stanowi podstawowy wyznacznik właściwego funkcjonowania pasieki.

W pierwszym rzędzie czynnikiem decydującym o tym, jaka będzie wartość tego, co pszczoły przyniosą do swojego ula jest jakość otaczającego pasiekę środowiska przyrodniczego. Dlatego zdecydowanie niecelowe jest sytuowanie pasieki w obszarach silnie zdegradowanych przez działalność przemysłową człowieka oraz w rejonach bardzo intensywnych upraw rolniczych i ogrodniczych. Gdyby nawet założyć, że pszczelarz nie będzie spożytkowywał zapasów zgromadzonych przez pszczoły, to na takich obszarach należy się liczyć ze znaczącymi problemami w utrzymaniu zdrowotności i żywotności pszczoł, co tym bardziej winno powstrzymać właścicieli pszczoł od realizacji zamiaru prowadzenia pasieki w tym terenie.

Chociaż prawie ustalone są jedynie wymogi dotyczące pasiek prowadzących produkcję metodami ekologicznymi, to jednak właściciel pasieki dbającej o swój dobry wizerunek w oczach konsumentów również powinien zadbać o wykonanie właściwych badań i okazywać się wynikami dotyczącymi zawartości jonów metali ciężkich w glebach rejonu otaczającego jego pasiekę, a także wynikami właściwych oznaczeń w zakresie jakości wód i powietrza.

W przypadku gleby poziom jej zanieczyszczenia nie może¹³ przekraczać poniższych wielkości.

Najkorzystniej jest lokalizować pasieki produkcyjne na obszarach o dużej obfitości i wydajności roślin pożytkowych. Ponieważ taki stan jest charakterystyczny dla rejonów o zasobnych rodzajach gleby, dlatego wówczas trzeba się poważnie liczyć z zagrożeniem powodowanym przez intensywne metody gospodarki rolniczej związane z dużą chemizacją środowiska wskutek prowadzonych zabiegów

Informacje rynkowe

Notowania cen na targowiskach sporządzone przez Oddział LWODR w Grabanowie (ceny w zł za jednostkę)

Lp	Wyszczególnienie	J.M	Wisznice	Parczew	Piszczac	Radzyń Podlaski	Biała Podlaska	Łuków	Międzyrzec Podlaski
			27.09.2004 poniedziałek	28.09.2004 wtorek	29.09.2004 środa	29.09.2004 środa	30.09.2004 czwartek	30.09.2004 czwartek	30.09.2004 czwartek
1.	Pszonica	dt	-	-	40 - 45	45 - 47	50	50	50
2.	Pszonczyto	dt	-	43	38 - 40	40	40 - 45	40	45
3.	Zyto	dt	-	-	28 - 30	-	35	-	30
4.	Owies	dt	-	-	25 - 30	30	35	-	30
5.	Jęczmień	dt	-	-	-	45	45 - 50	50	45
6.	Mieszanka zbożowa	dt	-	-	30 - 40	35	40	-	-
7.	Marchew	dt	-	-	-	-	50 - 60	-	-
8.	Cebula	dt	-	-	-	-	50 - 60	-	-
9.	Ziemiaki	dt	-	25 - 30	30	23 - 25	20 - 25	25	20
10.	Króliki	kg	-	4,20	-	-	-	-	-
11.	Prosieta 10-15 kg	para	250 - 300	-	240 - 280	260 - 270	300	-	250
12.	Prosieta pow. 15kg	para	300 - 320	270 - 300	280 - 310	280 - 310	340	300 - 360	300
13.	Jaja	szt.	0,28 - 0,30	0,28 - 0,38	0,28 - 0,30	0,24 - 0,39	0,24 - 0,40	0,27 - 0,40	0,30 - 0,40
14.	Gruszki	kg	1,50 - 2,00	2,00	1,50 - 2,30	1,70 - 2,00	2,00 - 3,00	1,50 - 2,50	1,30 - 2,00
15.	Maliny	kg	-	-	4,00	-	6,00 - 7,00	-	-
16.	Jabłka	kg	0,80 - 1,20	0,80 - 1,40	1,20 - 1,30	0,80 - 1,20	1,20 - 1,80	1,00 - 1,50	1,20 - 1,50
17.	Winogrona	kg	-	4,50	-	-	-	-	-
18.	Sliwki	kg	1,00 - 2,00	0,80 - 1,00	0,90 - 1,80	0,80 - 2,00	-	0,80 - 1,30	-
19.	Brzoskwinie	kg	1,50 - 2,00	-	-	-	5,00	-	-
20.	Nektarynki	kg	-	-	-	-	5,00	-	-
21.	Orzechy laskowe	kg	-	-	-	-	10,00	-	9,00
22.	Orzechy włoskie	kg	-	-	-	-	-	-	5,00
23.	Aronia	kg	-	-	-	-	1,50	-	-
24.	Cebula	kg	0,50 - 1,00	0,80 - 1,40	0,60 - 1,00	0,70 - 1,00	1,00 - 1,20	0,80	1,20
25.	Czosnek	szt	0,40 - 0,80	0,60	0,70	-	-	0,20 - 0,50	0,60 - 0,80
26.	Czosnek	kg	-	-	-	-	6,00 - 7,00	-	-
27.	Papryka	kg	2,80 - 3,00	2,50 - 3,50	2,80 - 3,20	2,60 - 3,00	2,80 - 3,00	2,50 - 3,00	2,80
28.	Pomidory	kg	0,50 - 2,00	0,50 - 2,50	0,70 - 1,80	1,00 - 2,80	1,00 - 2,00	1,00 - 2,50	1,00 - 2,40
29.	Ogórki	kg	1,50 - 2,00	2,00 - 2,40	1,40 - 2,10	1,40 - 2,00	2,00 - 2,80	2,00	0,80
30.	Ogórki kiszzone	kg	-	-	-	-	3,00	-	-
31.	Kapusta kiszona	kg	-	-	-	-	2,50	-	2,00
32.	Kapusta	szt.	0,50 - 1,50	1,00 - 1,50	0,80 - 1,50	0,80 - 1,20	1,00 - 1,50	0,50 - 1,50	1,20
33.	Kapusta pekińska	główka	-	2,00	-	-	-	1,00 - 1,50	-
34.	Kapusta pekińska	kg	-	-	-	-	2,00	-	-
35.	Brokuły	szt.	-	1,80 - 2,00	-	-	1,50 - 2,00	-	-
36.	Kalafior	szt.	1,00 - 2,00	1,00 - 2,00	1,00 - 1,80	1,00 - 1,50	1,50 - 2,00	1,00 - 2,00	1,60
37.	Fasolka szparagowa	kg	-	2,60	-	-	2,50	-	-
38.	Pieczarki	kg	5,00 - 6,00	-	-	4,00 - 5,00	4,50	3,50 - 5,00	4,80
39.	Marchew	kg	0,60 - 0,80	0,80 - 1,00	0,70 - 1,00	0,80 - 1,00	1,00 - 1,20	0,80	1,00
40.	Miód	kg	15,00 - 20,00	-	16,00 - 20,00	-	15,00	20,00	17,00-18,00
41.	Buraki czerwone	kg	0,60 - 0,80	0,80 - 1,00	0,80 - 1,00	0,80 - 1,00	1,00	0,80	0,70
42.	Salata	szt.	-	1,20	-	-	1,00	-	-
43.	Rzodkiewka	peczek	-	-	-	-	1,00	-	-
44.	Seler	kg	-	3,00 - 3,50	-	-	2,50	2,00	2,80
45.	Seler	szt.	-	0,60 - 1,00	-	-	-	-	-
46.	Por	szt.	-	-	-	-	-	1,00	-
47.	Por	kg	-	2,80 - 3,00	-	-	3,00	-	0,80-2,00
48.	Pietruszka	kg	-	2,50 - 3,00	2,00	3,50	2,50 - 3,00	-	2,50
49.	Ziemiaki	kg	0,40 - 0,60	0,40 - 0,50	0,50 - 0,60	0,40 - 0,50	0,50 - 0,70	0,35 - 0,40	0,50
50.	Pestka dyni	kg	3,50 - 3,60	-	-	-	-	-	-

Wisznice:	prosieta	podaż mała	popyt duży	Radzyń Podlaski:	prosieta	podaż mała	popyt duży
Łuków:	zboża	podaż mała	popyt średni		zboża	podaż średnia	popyt średni
Piszczac	zboża	podaż mała	popyt średni	Biała Podlaska:	zboża	podaż mała	popyt mały
	prosieta	podaż mała	popyt średni		prosieta	podaż mała	popyt mały
				Międzyrzec Podl.:	zboża	podaż duża	popyt mały
					prosieta	podaż średnia	popyt średni

ZIOMIX LK

Już w sprzedaży!!!

Nowa mieszanka paszowa uzupełniająca dla loch wysokoprośnych i karmiących:

z wysokim poziomem aminokwasów: lizyna 3,8%
z witaminami: A-75 000 j.m., D - 10 000 j.m., E - 400 mg
z chlorkiem choliny - 4 000 mg
ze wszystkimi makro i mikroelementami

Zastosowanie:

dla loch karmi¹ cych: 18% M.P.U. LK Ziomix
wymieszane z 82% zbóż (jęczmień, pszenica)

dla loch wysokoprośnych: 16% M.P.U. LK Ziomix
wymieszane z 84% zbóż (jęczmień, pszenica, kukurydza)

Zalety: wysoka płodność, wyraźna ruja, wiele prosiąt

SKLEP-HURTOWNIA oferuje :

- pasze i koncentraty własnej produkcji
- śrutę poekstrakcyjną, dodatki paszowe
- wyposażenie pomieszczeń inwentarskich, okna inwentarskie
- środki higieny doju firm: HENKEL, DE LAVAL; VITTRA
- produkty firm: LNB, SANO, SCHAUMANN, JOSERA
- części do ciągników i maszyn rolniczych
- artykuły zootechniczne - weterynaryjne
- akumulatory, ogumienie, oleje rozlewne
- środki ochrony roślin
- nawozy

ZAPEWNIAMY:

- atrakcyjne ceny, fachową obsługę, możliwość zakupów na raty

Kojpasz Sp.j. KOSSOWSKI, JAKUBIUK

SKLEP- HURTOWNIA:

ul. Przemysłowa 13
21-580 Wisznice
tel. (083) 378 15 23

BIURO:

tel. (083) 378 22 52
tel./fax (083) 378 16 23
kom. 0504 102 143

Ceny zbóż, żywności wołowej oraz wieprzowego

Zboża

ceny w zł / tona

Punkt skupu	PSZENICA	JECZMIEN	ZYSO	PSZENYZYTO	OWIES BEZŁUSKOWY	KUKURYDZA
Biała Podlaska ceny z dnia 04.10.2004r.						
Mieszalnia pasz "Wola Pasze" Biała Podlaska ul. Sidorska tel. 342-22-01 (Płatność po 45dniach od sprzedaży)*	430 + VAT	370 + VAT	305 + VAT	370 + VAT	410 + VAT owies zwykły 300 + VAT	410 + VAT
PZZ „MHO SZ” Kijowiec gm. Zalesie tel. 375 75 57 płatność 14 dni	400-460 + VAT w zależności od jakości		310 + VAT za dostawę poniżej 3 ton cena mniejsza o 20 zł za tonę płatność do 21 dni			
„Podlaskie Gorzelnie” Gorzelnia Witulín 21-542 Leśna Podlaska tel. 345-18-21			300 + VAT	300 + VAT termin płatności do 1 m-ca od dostawy		
Podlaskie Zakłady Spirytusowe „Alkowiń” sp. z o.o Miedzyrzec Podlaski Ul. Lubelska 65 Tel. 371-50-82			300 + VAT płatność od ręki			
KOJPASZ Dubica	400 + VAT					
CARDINAL Wisznice			320 + VAT			
Radzyń Podlaski ceny z dnia 04.10.2004r.						
PPP BACUTIL Bedno tel.352-86-01	390 + VAT	380 + VAT	300 + VAT	350 + VAT		450 + VAT
Parczew ceny z dnia 30.09.2004r.						
Młyn Gospodarczy Marek Tosciańczyk Parczew tel.(083)354-17-67 ul.11-go Listopada 107	420- 440 + VAT		320 + VAT			

* cena zapłaty za sprzedane zboże w ciągu 21 dni od dostawy jest niższa o 20,00 złotych za tonę

Żywiec wieprzowy i wołowy

Ceny w zł / kg od 22.09.2004 r. do 04.10.2004 r.

Powiat	Żywiec wieprzowy		Żywiec wołowy		
	tuczniaki	maciory	buhaje	Jałówki	Krowy
Biała Podlaska					
Biała Podlaska - Zakłady Mięsne „Dolina Łąk” Małaszewicze	4,90 + VAT	2,40 + VAT			
“ FELIX” Rossosz	4,70 + VAT		4,60 + VAT	3,80-3,90 + VAT	
Luków					
Zakłady Mięsne Lmeat” w Lukowie	4,45 -4,55 + VAT	3,20-3,55 + VAT	4,50 + 4,80 + VAT	3,80-4,00 + VAT	
Parczew					
Parczew - ZM „LMEAT” Luków	4,60-5,60 + VAT	3,40-3,60 + VAT	KL S 4,80- 5,00 + VAT; KL A 4,40-4,60	3,60-4,20 + VAT	3,15-3,50 + VAT
Jabłoń - ZM Małaszewicze	4,80 + VAT				
Radzyń Podlaski					
M-U “Zemat” Z. Trościańczyk i Sp. Wołyń	4,70-4,80 + VAT				

CENY MLEKA

SM Biała Podlaska na dzień 04.10.2004r.

Jednostka tłuszczu 2,0 gr/litr

Jednostka białka 11,0 gr/litr

Dopłaty do litra mleka:

Klasa Super extra 8 gr/litr

Klasa extra bez dopłaty

Pozaklasowe - 15 gr/litr

Członkowska za 1 udział 5 % ceny podstawowej

Członkowska za 2 udziały 10 % ceny podstawowej

Członkowska za 3 udziały 15 % ceny podstawowej

Restrukturyzacyjna pow 1500 - 2000 l/mc - 2 gr/litr

pow 2000 l/mc - 6 gr/litr

pow 3000 l/mc - 8 gr/litr

pow 4000 l/mc - 10 gr/litr

pow 5000 l/mc - 12 gr/litr

pow 10000 l/mc - 17 gr/litr

za odstawę ze zbiornika 13 gr/litr dla dostawców sprzedających mleko w wysokości co najmniej 2000 l miesięcznie

Uwagi:

Dostawcy produkujący mleko w klasie Super Extra i Extra i posiadający certyfikat otrzymują dopłatę w wysokości 15 gr do każdego odstawnego litra mleka.

Do ceny wyjściowej dopłacany jest VAT w wysokości 5 %, dla rolników ryczałtowych. Jeden udział wynosi - 705 zł.

PH „ARKADY”

OSM ŁUKÓW

ceny na dzień 29.09.2004 r.

Jednostka tłuszczu 1 gr/litr

Jednostka białka 11 gr/litr

Dopłaty do 1 litra mleka

Klasa E 25 gr/litr

Klasa I 14 gr/litr

Za posiadanie 2 udziałów 2 gr

Za posiadanie 3 udziałów 3 gr

Za dostawę 3000-4000 l/m-c 2 gr

Za dostawę 4000-5000 l/m-c 4 gr

Za dostawę 5000-6000 l/m-c 10 gr

Za dostawę 6000-10000 l/m-c 10 gr

Za dostawę 10000 l/m-c 18 gr

Za umowę wieloletnią 5 gr

Za bezpośredni odbiór 4 gr

Za posiadanie certyfikatu
san-wet 15 gr

Arkadiusz Miszczuk

Rusifty 49, 21-222 Podedwórze
tel. (083) 379-51-24, kom. 608 516 126

Oferuje do sprzedaży produkty firmy
EKOPLON S.A.

- **Koncentraty pełne - PROTAMIK**
- **Koncentraty 10%**
- **Mieszanki witaminowo-mineralne**
 - ⇒ FARMER
 - ⇒ EKOFOŚ
 - ⇒ SORBIX
- **Prefiksy dla trzody chlewnej**
przeżuwaczy i drobiu:
 - ⇒ DYNAMIX
 - ⇒ EKOMIX
 - ⇒ PREMIX 4%
- **Pasze pełnoporcjowe:**
 - ⇒ PRESTARTER
 - ⇒ STARTER
- **Nawozy dolistne rolnicze**
 - ⇒ EKOLIST MAKRO
 - ⇒ EKOLIST MONO
 - ⇒ MIKROSOL
- **Nawozy ogrodnicze**
 - ⇒ MULTIWIT - płynne doglebowe
 - ⇒ MULTIWIT granulowane doglebowe

W sprzedaży posiadamy wyposażenie chlewni i wentylację renomowanych firm

Lekarz weterynarii

Radostaw Czyżak

tel. praca (083) 345 30 11

Zakład Lecznictwa Zwierząt

21-504 Rokitno

tel. kom. 0 603 184 254

Autoryzowany dealer firmy
Westfalia Landtechnik Polen Sp. z o.o.

WESTFALIA

P.P.H.U. „MLEKO-SYSTEM”

ul. Składnicowa 8

21-200 Parczew

tel. (083) 355 13 09, fax. (083) 355 13 08

Oferuje

- Wyposażenie budynków inwentarskich do hodowli bydła
 - urządzenia udojowe i schładzające (nowe i używane) firmy Westfalia
 - kalenice dachowe oraz kurtyny firmy ARNTJEN
 - przegrody stanowiskowe do obór uwięziowych oraz wolnostanowiskowych
- Wozy paszowe firmy TRIOLIET
- Środki higieny doju
 - Części zamienne do wszystkich typów dojarek
 - Fachowe doradztwo
 - Artykuły zootechniczne

SPRZEDAŻ RATALNA

Produkcja zwierzęca

Pierwiastek	Stężenie w mg/kg suchej masy w danym rodzaju gleby		
	lekka	średnia	ciężka
Ołów	50	70	100
Kadm	0,75	1,0	1,5
Chrom	50	80	100
Miedź	30	50	70
Nikiel	30	50	75
Rtęć	0,5	1,0	2
Cynk	100	200	300

➔ chemicznego zwalczania chwastów oraz chorób i szkodników roślin.

Na szczęście dla pszczelarzy rolnictwo polskie wyróżnia się stosunkowo niskim wskaźnikiem zużycia nawozów sztucznych oraz środków chemicznej ochrony roślin, stąd ten rodzaj zagrożenia dla życia pszczoł i jakości produktów pszczelich nie stanowi u nas obecnie znaczącego problemu.

Tym niemniej w zasięgu lotu swoich pszczoł każdy pszczelarz winien śledzić bieżący układ pozytywów, a w przypadku występowania znaczących powierzchni intensywnych upraw sadowniczych i polowych nawiązywać kontakt z ich właścicielami w celu wyprzedzającego poznania terminów koniecznych zabiegów ochronnych oraz rodzaju środków planowanych do zastosowania. Aby uniknąć nieprzewidzianych wcześniej sytuacji regułą jest coroczne zgłaszanie w lutym przez pszczelarzy w urzędzie gminy właściwym dla miejsca stacjonowania pasieki jej usytuowania i wielkości oraz własnego adresu zamieszkania, a także adresu kontaktowego i telefonu.

W ten sposób urząd gminy ma możliwość przekazania danych kontaktowych zainteresowanym użytkownikom gruntów, którzy z odpowiednim wyprzedzeniem winni uprzedzać okolicznych pszczelarzy o planowanym przeprowadzeniu zabiegów agrokemikalnych na swoich uprawach.

Istotny zakres starań o wysoką jakość produktów pszczelich wiąże się bezpośrednio z dobrze przemyślaną i zorganizowaną pracą pszczelarza przy swoich pszczołach. Prawidłowe użytkowanie właściwie wybudowanej

pracowni miodowej zapewnia podstawowy poziom warunków higienicznych, jednak niemniej ważny jest rodzaj wyposażenia takiej pracowni, a szczególnie użytkowana miodarka a także cedzidło, odstojniki, pojemniki do kremowania miodu itp., które winny być wykonane z materiałów kwasoodpornych dopuszczonych do kontaktu z żywnością¹⁴, na co pszczelarz ma obowiązek posiadać potwierdzenie w postaci odpowiedniego atestu.

Dopuszcza się również wystawianie przez producenta urządzeń i sprzętu, oświadczenia o użyciu przy produkcji danego wyrobu materiałów wyszczególnionych na urzędowych wykazach substancji, których stosowanie jest dozwolone w procesie wytwarzania lub przetwarzania materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych lub, na które producent uzyskał stosowne pozwolenie.

Ten sam wymóg dotyczy wszystkich pojemników i opakowań stykających się z produktami pszczelimi. Atestu należy bezwarunkowo wymagać od sprzedawcy oferowanego sprzętu, a w razie jego braku

należy zwrócić się do innego oferenta takich urządzeń.

Aby uniknąć kłopotów, jakie z pewnością wystąpią w przypadku odwirowania miodu nie w pełni dojrzałego, (czyli o nadmiernej zawartości wody i zmniejszonej ilości enzymów dodawanych do przerabianego nektaru przez pszczoły), należy przeprowadzać miodobranie tylko z plastrów zasklepionych, czyli przy pozycji przez pszczoły komórek z miodem obejmującym, co najmniej 3/4 powierzchni ramki.

Ponieważ pszczelarz może wprowadzać do sprzedaży jedynie miód spełniający określone wymagania jakościowe¹⁵, warto wskazać, że oferowanie konsumentom miodu w opakowaniach detalicznych z reguły wiąże się z koniecznością upłynnięcia skrzystalizowanego wcześniej produktu. Proces dekrystalizacji miodu wymaga ścisłego utrzymania poziomu temperatury, jaką może mieć podgrzewany miód (nie powinna przekraczać 42°C). Z tego względu komora cieplna, w której zachodzi ten proces winna być wyposażona, w co najmniej dwa niezależne systemy sterowania i monitorowania poziomu temperatury dekrystalizacji. Zdekrystalizowany miód przed rozlaniem do opakowań detalicznych podlega obowiązkowo procesowi cedzenia, który ma zapobiec obecności w produkcie handlowym wtórnych zanieczyszczeń fizycznych.

Wprowadzanie miodu i innych produktów pszczelich do handlu detalicznego może wymagać uzyskania przez ich producenta świadectwa jakości handlowej¹⁶ wydawanego na jego koszt po przeprowadzeniu niezbędnych badań przez Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych¹⁷.

Na podstawie opracowania: dr inż. Ryszarda S. Pałacha zatwierdzonego na posiedzeniu Komisji Promocji i Bezpieczeństwa Żywnościowego Produktów Pszczelich w dniu 18 lutego 2004 roku, przyjętego do stosowania przez polskich pszczelarzy Uchwałą XVII Walnego Zjazdu Delegatów Polskiego Związku Pszczelarskiego podjętą w dniu 29 lutego 2004 roku w Pszczeliej Woli

¹³Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 marca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń metali ciężkich zanieczyszczających glebę (Dz. U. 2002 r. Nr 37, poz. 344)

¹⁴Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością. (Dz. U. 2001 r. Nr 128, poz. 1408).

¹⁵Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 października 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie jakości handlowej miodu (Dz. U. 2003 r. Nr 181, poz. 1773)

¹⁶Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. 2001 r. Nr 5, poz. 44, Nr 54, poz. 1802, 2002 r. Nr 135, poz. 1145, Nr 166, poz. 1360)

¹⁷Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie stawek opłat za dokonanie oceny, badań laboratoryjnych i wydawanie świadectw jakości handlowej oraz sposobu i terminu wnoszenia tych opłat (Dz. U. 2002 r. Nr 241, poz. 2088)

Mistrzowie Wojewódzcy Konkursu AGROLIGA 2004

Organizatorem konkursu AGROLIGA 2004, którego celem jest wyłonienie Mistrzów Krajowych w kategoriach Rolnicy i Firmy są: miesięcznik „AgroBazar”, Redakcja Audycji Wsi i Rolnictwa, Program 1 TVP S.A. oraz Centra i Ośrodki Doradztwa Rolniczego. Patronat pełnią: Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Prezes TVP S.A., Prezes ARiMR, Prezes ARR oraz Stowarzyszenie AgroBiznesKlub.

W finale wojewódzkim konkursu Mistrza Agroligi 2004 wzięły udział gospodarstwa wyróżnione w Oddziałach WODR, tj.

1. Oddział Grabanów - Ewy i Piotra Owczarskich zam. Dębowierzchy, gmina Trzebieżów,
2. Końskowola - Państwo Alina i Stanisław Pietrzakowie zam. Pawlin, gmina Konopnica,
3. Oddział Rejowiec - Państwo Anna i Jan Rudniccy zam. Bzowiec gmina Rudnik,
4. Oddział Sitno - Państwo Aniela i Eugeniusz Świeca zam. Lipiny Dolne Kolołnia gmina Potok Górny .

W kategorii Firmy w finale wojewódzkim uczestniczyły niżej wymienione przedsiębiorstwa:

- Oddział Grabanów - Ubojnia zwierząt rzeźnych B.L. Dobrowolscy w Kobylkach Starczych gmina Stoczek Łukowski
- Końskowola - Zakłady Mięsne "Dobrosławów" w Górze Puławskiej, gmina Puławy,
- Oddział Rejowiec - Firma "Agromarina" sp. z o.o. z Kulczyzna gmina Hańsk,
- Oddział Sitno - Masarnia Zygmunt Sikora w Zamościu.

Po przeprowadzonej lustracji dokonano oceny wytypowanej przez poszczególne Oddziały gospodarstw i firm. W kategorii Firmy komisja wybrała firmę Masarnię Zygmunta Sikory z Zamościa. W kategorii Rolnicy wybrano Gospodarstwo Rolne Aliny i Stanisława Pietrzaków z zamieszkałych Pawlin gmina Konopnica.

Mistrzowie Wojewódzcy AGROLIGA 2004 zostali zgłoszeni do tytułu Mistrza Krajowego AGROLIGA 2004. Prezentacja Mistrzów Wojewódzkich AGROLIGI 2004 będzie prowadzona w programach Redakcji Programów Wsi i Rolnictwa TVP S.A. oraz miesięczniku „AgroBazar”.

Wybór Mistrza Krajowego zostanie dokonany przez Kapitułę Konkursu

AGROLIGA 2004 w następujący sposób:

- we wrześniowym numerze „AgroBazaru” zostaną przedstawione wizytówki wszystkich laureatów wojewódzkich biorących udział w tegorocznym konkursie,
- w programach Redakcji Audycji Wsi i Rolnictwa TVP S.A. widzowie będą na bieżąco informowani o zasadach i przebiegu konkursu,
- Kapituła Konkursu AGROLIGA 2004, w skład której wchodzi Mistrzowie Krajowi poprzednich edycji i przedstawiciele organizatorów, przyzna kandydatom punkty w skali od 1 do 10,
- łączna suma punktów pozwoli wyłonić 7 najlepszych firm i 7 rolników - ścisłych finalistów,
- Mistrzowie Krajowi AGROLIGI 2004 w obu kategoriach wyłonieni w systemie Audiotele i SMS spośród 7 najlepszych rolników i 7 firm - ścisłych finalistów .
- Krajowy Finał Konkursu AGROLIGA 2004 odbędzie się w styczniu 2005 roku.

Prezentacja laureatów:

Kategoria Firma -

MASARNIA ZYGMUNT SIKORA
ul. Ogrodowa 24
22-400 Zamość
tel. (084) 639-17-75

Masarnia Państwa Sikorów ma głębokie tradycje rodzinne sięgające 1937 roku. Wtedy to właśnie w Zamościu przy ulicy Ogrodowej ojciec Pana Zygmunta założył rodzinną firmę wędliniarską. Od 1964 roku właścicielem zakładu przetwórstwa mięsa jest Pan Zygmunt Sikora, zatem w roku bieżącym obchodzi 40-lecie pracy w firmie.

Zlokalizowany w tym samym miejscu zakład przetwórczy, ciągle rozbudowywany, dzisiaj jest jednym z najnowocześniejszych zakładów w regionie. Zakres działalności firmy aktualnie obejmuje: przetwórstwo mięsa, handel mięsem i wyrobami gotowymi.

Obiekt masarni składa się z dwóch połączonych funkcjonalnie budynków;

- pierwotnego zakładu masarni obejmującego cały proces produkcji,
- oraz nowego budynku, w którym są pomieszczenia sanitarno-higieniczne, magazyn półtuszy, rozbiór, magazyn mięsa, peklownia, obróbka termiczna, magazyn wyrobów gotowych, pomieszczenia chłodzące oraz biura.

Wysokie kwalifikacje pracowników, stosowane metody zarządzania i organizacji procesów technologicznych pozwalają na wdrażanie systemu jakościowego HACCP w zakresie dostosowania zakładu do norm obowiązujących w krajach Unii Europejskiej.

W ciągu ostatnich kilku lat ciągle trwała rozbudowa i modernizacja firmy w zakresie przystosowania do Unii Europejskiej z możliwością zwiększenia produkcji. Dlatego też moc przerobowa (około 30 ton/na 8 godz t.j. około 300 szt. tuczników) jest większa od aktualnej faktycznej produkcji (około 50%). Obecnie Zakład wyposażony jest w nowoczesne urządzenia technologiczne zarówno maszyny do przetwarzania mięsa jak i uzyskiwania wyrobów gotowych, a także sieć monitorującą każde miejsce pracy. Wartość inwestycji wyniosła 5 183 tys. zł.

Zakres działalności firmy obejmuje przetwórstwo mięsa, handel mięsem i wyrobami gotowymi.

Baza surowcowa, to żywiec pochodzący głównie z własnych punktów skupu oraz umów kontraktacyjnych z producentami (około 45 % surowca), uzupełniająco również dokupowane są półtusze.

W Zakładzie kompleksowo rozwiązano problemy ochrony środowiska (oczyszczalnia, kotłownia, piec na freonie ekologiczny, wędzenie, utylizacja odpadów).

Dzięki solidności w regulowaniu należności dostawcom żywca oraz dobrej jakości produktów, firma zyskała zaufanie zarówno wśród rolników jak i konsumentów wyrobów wędliniarskich.

Żywiec wieprzowy i wotowy dla zakładu przetwórstwa mięsa usługowo jest ubijany przez Masarnię w Księżpolu, a w najbliższej przyszłości planowana jest budowa własnej ubojni.

Agroliga 2004

➔ **Zatrudnienie w Masarni łącznie ze sklepami wynosi około 80 osób, a więc w sporej mierze rozwiązuje problem bezrobocia w mieście.**

Masarnia prowadzi sprzedaż hurtową i detaliczną swoich produktów, głównie za pośrednictwem własnych 11 sklepów firmowych. Odbiorcami są również stołówki zakładowe i szkolne, jak też żłobkii przedszkola z terenu powiatu zamojskiego i ościennych. Przedsiębiorstwo pracuje i rozwija się w oparciu o własne środki finansowe, stąd wskaźnik zadłużenia wynosi 0. Wszystkie wyroby sprzedawane są na rynku krajowym, aczkolwiek Zakład posiada pozwolenie na sprzedaż swoich produktów do krajów UE. Polska tradycja i domowy smak wyrobów przyczyniły się do szybkiej sprzedaży na miejscowym rynku bez konieczności ponoszenia kosztów transportu.

W roku bieżącym Masarnia wystąpiła z wnioskiem BHP o przyznanie statusu „Bezpieczny Zakład”, aktualnie odbywają się kontrole w tym zakresie.

Zakład przetwórstwa mięsa kompleksowo rozwiązuje problemy ochrony środowiska. Główne przedsięwzięcia w tym zakresie to:

- własna oczyszczalnia ścieków,
- kotłownia gazowa w pełni zautomatyzowana,
- chłodnictwo oparte na freonie ekologicznym,
- emisja hałasu w dopuszczalnych normach,
- wędzenie w obiegu zamkniętym, brak emisji dymu do atmosfery,
- trwałe odpady poprodukcyjne utylizowane są w całości przez specjalistyczne Zakłady Utylizacyjne.

Państwo Sikorowie wprowadzają staranną i konsekwentną politykę jakości wypracowując markę, która od lat identyfikowana jest z tym co najlepsze. A w holdzie tradycji zachowana jest część starych lokalnych receptur. Dzisiaj firma w swej bogatej ofercie ma ponad 150 rodzajów wędlin. Szczególnym uznaniem klientów cieszą się następujące wyroby: szynka wiejska, wędzonka krotoszyńska, kielbasa podlaska, kabanosy oraz salceson wiejski.

Zamierzenia inwestycyjne w najbliższym okresie to:

- budowa własnego zakładu uboju z linią zarówno dla trzody jak i bydła

- budowa placówki handlowo - usługowej o powierzchni 2000 m².

Czynnikami decydujące o wyborze Masarni w konkursie AGROLIGA 2004 w kategorii firmy, to:

- wysoka jakość produktów,
- nowoczesne urządzenia, (zarówno linie rozbioru jak i produkcji poszczególnych wyrobów),
- miejsca pracy dla miejscowej ludności z dużym wskaźnikiem bezrobocia,
- wysoka rentowność zakładu (duże inwestycje w oparciu o środki własne).

Kategoria Rolnik - Gospodarstwo Rolne
Alina i Stanisław Pietrzak

Pawlin 37

21 - 030 Motycz

pow. lubelski

tel. (81) 503 01 01

Państwo Alina i Stanisław Pietrzakowie od 21 lat prowadzą gospodarstwo rolne. Początkowo było to 4 - hektarowe, wielokierunkowe gospodarstwo zakupione od rodziny. Pani Alina pochodzi z rodziny rolniczej, w której tradycją była produkcja mleka, rodzice pana Stanisława także posiadali gospodarstwo ale dominowała w nim produkcja trzody chlewnej. Od początku samodzielnego gospodarowania rozwijali gospodarstwo w kierunku trzodowym. W dużym stopniu pomocna okazała się możliwość korzystania z kredytu preferencyjnego dla młodych rolników. Przez kilka lat zakupione na targu prosięta odchowywano do ok. 45 kg i sprzedawano do tuczarni ZM w Nisku. W 1996 roku zmodernizowano obiekty inwentarskie, zakupiono 25 loch i knura planując produkcję tuczników w cyklu zamkniętym. Aktualna wówczas koniunktura na prosięta była bodźcem do szybkiego rozwoju w tym kierunku. Powiększono stado loch do ok. 100 sztuk i zadecydowano o budowie chlewni dla 200 loch, tuczarni na 400 tuczników, powiększeniu i modernizacji porodówki (52 stanowiska).

W 2002 roku oddano do użytku w/w wymienione obiekty, wyposażone w urządzenia do samoczynnej wentylacji, instalacje wodne, paszociągi (oprócz porodówki), 2 komputerowe stacje żywienia loch, silosy paszowe. W każdym sektorze świnie utrzymywane są na ściółce (słoma).

W zarządzaniu i kontrolą stada niezwykle pomocny jest program komputerowy. Obecnie w stadzie jest 192 lochy w większości rasy wielkiej białej polskiej

i krzyżówek z polską białą zwiślouchą, 40 loszek remontowych i 7 knurów (duroc, pietrain, yorkshire, duroc x pietrain) i około 500 prosiąt. W 2003 roku uzyskano 24,1 sztuki prosiąt od 1 lochy. Loszki remontowe odchowywane są w gospodarstwie po matkach zakupowanych okresowo z bardzo dobrych stad hodowlanych. Natomiast ich ojcami są knury ze Stacji Unasieniania Loch. (inseminacja). Stałą opiekę weterynaryjną polegającą na systematycznej profilaktyce i kastracji knurków (ok. 5 dnia życia) sprawuje lekarz weterynarii.

Odbiorcami prosiąt są stali producenci tuczników z woj. świętokrzyskiego (1500 szt.), z okolic Białej Podlaskiej (500 szt.), z woj. mazowieckiego (300 szt.) i inni zakupyjący po 150 - 250 szt. rocznie. Mięśność tuczników oceniana w zakładach ubojowych wynosi 53 - 57%.

W żywieniu stosuje się mieszanki pełnoporcjowe dla poszczególnych grup technologicznych: dla loch luźnych i innych wykonywane w gospodarstwie w oparciu o opracowane receptury ze zbóż i mieszankę uzupełniających, dla prosiąt ze zbóż, śrutu sojowej, mleka w proszku i mieszankę uzupełniających. Około 40% zboża paszowego pochodzi z zakupu jak również wszystkie inne potrzebne komponenty. Lochy w porodówce (wysokoprośne i karmiące) otrzymują mieszanki pełnoporcjowe z zakupu.

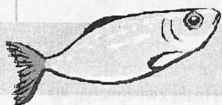
W roku bieżącym w strukturze upraw dominuje jęczmień - 14,90 ha a pozostałe 8,50 ha gruntów obsiane jest pszenicą ozimą. Średnie plony zbóż kształtują się na poziomie 5,5 - 6,0 t/ha.

Plany na najbliższą przyszłość :

- powiększenie stada do 240 loch,
- wprowadzenie inseminacji loch,
- powiększenie arealu gospodarstwa
- budowa kolejnych zbiorników na gnojówkę
- budowa drugiej płyty gnojowej (przy wykorzystaniu funduszy strukturalnych)

Od początku samodzielnego prowadzenia gospodarstwa Państwo Pietrzakowie współpracują z Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego. Współpraca ma charakter obustronny: korzystają z porad fachowców, szkoleń, wyjazdów szkoleniowych a ich gospodarstwo jest obiektem dydaktycznym służącym innym rolnikom, nauczycielom szkół rolniczych i farmerom zza wschodniej granicy.

➔ **Ciąg dalszy na s. 16**

Gospodarstwo rybackie CLARIUS

W kategorii rolnicy konkursu Agroliga 2004 zorganizowanym na szczeblu Oddziału zaszczytne drugie miejsce zajęło gospodarstwo rybackie CLARIUS.

Gospodarstwo to jest spółką cywilną Pana Adama Kopcewicza i Artura Patejuka. Położone jest ono w Chotyłowie należącym do gminy Piszczac. Od Białej Podlaskiej gospodarstwo oddalone jest około 20 km. Samo gospodarstwo zajmuje powierzchnię 13 000 m².

Na potrzeby hodowli w sierpniu 2003 roku została zaadoptowana oraz zmodernizowana hala o powierzchni 450 m², gdzie powierzchnia produkcyjna wynosi 120 m² lustra wody.

Dotychczas większość gospodarstw rybackich w naszym regionie prowadzi produkcję karpia. CLARIUS podjął hodowlę egzotycznej "jak na nasze warunki" ryby sumy afrykańskiego "*Clarius Gariepinus Burchell 1822*".

Warunki i proces hodowli oparty została na doświadczeniach i standar-

Czynniki decydujące o wyborze Gospodarstwa Rolnego Aliny i Stanisława Pietrzaków na Mistrza Wojewódzkiego w Konkursie Agroliga 2004:

- przemyślana, długofalowa koncepcja rozwoju gospodarstwa,
- skala produkcji,
- obiekty inwentarskie zapewniające dobre warunki utrzymania zwierząt (dobrostan),
- preferowane systemy utrzymania świń (ściółowe, grupowe, w oddzielnych budynkach dla poszczególnych grup),
- wykorzystanie techniki komputerowej w produkcji,
- dbałość o czystość i higienę w obiektach oraz estetykę otoczenia,
- otwartość na współpracę z WODR i rolnikami, ■

Alina Syp, Emilia Sanecka, Teresa Jawor

dach obowiązujących w Holandii, gdzie opracowano technologię chowu tego gatunku ryb w obiektach zamkniętych. Obecnie jest to najnowocześniejsza hodowla tego gatunku ryby w Polsce.

Proces oparty jest na standardach i doświadczeniach stosowanych od kilku lat w UE oraz na świecie. Proces produkcji jest w dużym stopniu zautomatyzowany z wykorzystaniem profesjonalnego systemu automatyki, który steruje całym procesem obiegu oczyszczania i uzdatniania wody wykorzystywanej w procesie hodowli. Dzięki temu hodowcy uzyskują najwyższej jakości produkt końcowy.

Podstawowym atutem powyższej hodowli jest systematyczność w dostarczaniu gotowego produktu handlowego, gdyż proces produkcji zorganizowany jest w sposób umożliwiający odłów ryb co dwa tygodnie. Aby osiągnąć tak dobre wyniki hodowlę wyposażono we własne laboratorium do inkubacji ikry i podchowu wylęgu.

Wielkość obiektu i warunki technologiczne pozwalają na produkcję 70 do 100 ton ryby rocznie.

S u m
afrykański

charakteryzuje się mięsem dietetycznym o małej zawartości tłuszczu (ok. 3,9%) i dużej koncentracji białka (ok. 18%). Jest to ryba doskonała pod względem smakowym, dietetycznym i kulinarnym. Sum afrykański charakteryzuje się wysoką wydajnością technologiczną mięsa 70% w postaci tuszki, i 50% w filecie. Bardzo istotną cechą jest brak ości śródmięśniowych u tych ryb. ■

Rolnicy zapraszają do współpracy. Kontakt i dane gospodarstwa: CLARIUS S.C.

Adam Kopcewicz, Artur Patejuk
ul. Grudzińskiego 12,
21-500 Biała Podlaska, Zakład Rolny
ul. Piszczacka 40B, 21-530 Chotyłów,
tel./fax (083) 377 82 04
tel kom. A. Kopcewicz 0 697 243 761,
A. Patejuk 0601 27 96 40.

Produkcja zwierzęca

Ubojnia zwierząt gospodarskich państwa Dobrowolskich sprawia wrażenie laboratorium z nowoczesnym wyposażeniem. Rodzinny zakład zlokalizowany jest w Kobiątkach Starych przy granicy ze Stoczkiem Łukowskim. Kierowaniem zakładu i organizacją pracy zajmują się właściciele Bożena i Leszek Dobrowolscy.

Nowoczesna ubojnia

Początki działalności sięgają 1990 roku, zaczynano od uboju gospodarczego i sprzedaży na targowiskach oraz dla stałych klientów z Warszawy. Właścicielka, księżowa z wykształcenia, pracowała w Warszawie i zaopatrywała w świeże

na terenie powiatu łukowskiego i powiatów okolicznych.

W okresie dostosowania przemysłu przetwórczego do wymogów UE konieczne okazały się dalsze inwestycje, podobnie choroba była

Większość ścian i posadzek wyłożona płytami glazurowanymi, urządzenia i wyposażenie głównie z blach kwasoodpornych.

W zakładzie wdrożono System Zapewniania Jakości HACCP przyjęty 19.XI.2003 roku pod nadzór Powiatowego Lekarza Wet. Decyzją Głównego Lekarza Wet. z 09.04.2004 roku Zakład wpisany został na listę krajowych zakładów uprawnionych do eksportu na rynki UE. Konsekwencją tego było nadanie weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego PL06110114, który umieszczany jest na produktach i etykietach do produktów.

Aktualnie zakład posiada możliwość uboju 100 szt. bydła dziennie. Taka ilość wymaga rozległego terenu zaopatrzenia. Skup bydła odbywa się głównie na terenie województwa lubelskiego. W razie potrzeby organizowane są doraźne punkty skupu na terenie całej Polski. Po przystąpieniu Polski do UE głównymi odbiorcami są kontrahenci z Europy Zachodniej głównie z Niemiec, Holandii i Irlandii. W zależności od ilości zamówień ubój odbywa się 2-4 razy w tygodniu a miesięczna wartość sprzedaży wynosi 1,2 mln zł do 1,5 mln. Sprzedaż dla nabywców z UE jest opłacalna. Konsekwencją w dochodzeniu do celu i poniesione ryzyko zaowocowały powstaniem nowoczesnego zakładu mającego pewne miejsce na trudnym wolnym rynku. Partnerzy przyjeżdżający po towar ze „starych” krajów Unii Europejskiej z podziwem patrzą na nowoczesne wyposażenie gwarantujące wysoką jakość i bezpieczeństwo polskiej żywności. ■

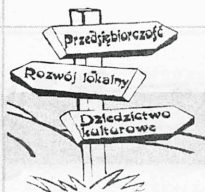
Ubojnia w Kobiątkach Starych

mięso koleżanki i znajomych. Z czasem właściciele doszli do wniosku, że w działalności tej czują się dobrze, a dochody są zadowalające. Zwiększanie skali produkcji nie było jednak możliwe w posiadanych warunkach, zastrzane przepisy handlu mięsem groziły wyeliminowaniem z rynku.

W roku 1994 na zakupionej działce wybudowano nowy zakład przystosowany do uboju bydła. Finansowanie budowy odbyło się z udziałem preferencyjnego kredytu. Pracując w nowym zakładzie utrwaliли swoją pozycję na rynku, wielu odbiorców stało się stałymi klientami. Równocześnie zorganizowano sieć stałych punktów skupu bydła, głównie

BSE spowodowała zaostrezenie przepisów określających postępowanie z mięsem. W latach 2002-2003 w zakładzie przeprowadzono gruntowną modernizację połączoną z rozbudową, finansowaną również preferencyjnym kredytem z dopłatami ARiMR. Celem podstawowym inwestycji było dostosowanie firmy do zastrzonych wymagań sanitarno-weterynaryjnych. W zakładzie wyodrębniono linię technologiczną tzw. „brudną” i „czystą”, wyodrębniono również drogę transportu i magazynowania odpadów zwiększonego ryzyka. Powstały nowoczesne chłodnie i mroźnie, magazyn żywców, sanitariaty i różnego rodzaju myjki.

Mazur Andrzej
PZDR Łuków

Nadbużańskie pamiątki

W ramach projektu w miesiącu marcu 2004r., grupa pań z gminy Janów Podlaski i Konstantynów uczestniczyła w miesięcznym Kursie Szkoły Ludowej. Wielokrotnie na łamach "Doradztwa Rolniczego" pisaliśmy o koncepcji duńskich szkół ludowych i towarzyszyliśmy uczestniczkom kursu w ich edukacyjnych działaniach. Mielśmy nadzieję, że wiedza i doświadczenie wyniesione z zajęć Kursu Szkoły Ludowej, będą dla nich ważnym wsparciem.

Dzisiaj zapraszam Państwa na rozmowę z jedną z uczestniczek Kursu Szkoły Ludowej w Janowie Podlaskim panią Danutą Panasiuk, mieszkanką wsi Nowy Pawłów. Pani Danuta, założyła działalność gospodarczą polegającą na sprzedaży pamiątek. Działalność prowadzona jest w Stadninie Koni Arabskich w Janowie Podlaskim. Jest to pierwsze tego typu przedsięwzięcie w tej słynnej gminie.

- Rozpoczęła Pani swoją działalność w maju bieżącego roku, skąd ten pomysł?

Pomysł narodził się już wcześniej ale brakowało mi motywacji do działania.

- A co zmotywowało Panią w tym roku?

W marcu bieżącego roku miałam możliwość uczestniczenia w Kursie Szkoły Ludowej dla kobiet organizowanym w naszej gminie. Tam poznałam osoby, które pomogły mi rozpocząć moją działalność i wspierają mnie po dzień dzisiejszy.

W 2003r. roku Lubelski Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli Oddział w Grabanowie rozpoczął realizację 3 letniego projektu pt. "Wiejskie Ośrodki Edukacji ku Zrównoważonej Przyszłości". Projekt jest realizowany w ramach Programu SOCRATES Grundtvig 1 i finansowany ze środków Komisji Europejskiej.

- Jakiego rodzaju pomoc Pani otrzymała od tych osób?

Różnego. Pierwsza i najważniejsza to poparcie mojego pomysłu przez koleżanki z kursu i panie, które prowadziły zajęcia. Uwierzyłam, że to co planuję może się udać. Następnie uzyskałam informacje jak założyć działalność gospodarczą i co należy załatwić w poszczególnych urzędach. Dzięki zajęciom w Gminnym Centrum Informacji nauczyłam się korzystania z internetu i mogę obecnie zamawiać np. wydawnictwa fachowe na temat hodowli i pielęgnacji koni, które sprzedaje w swoim punkcie.

- Czego jeszcze nauczyła się Pani na kursie?

Zajęcia z psychologiem uświadomiły mi, że w życiu trzeba mieć cel i każdy człowiek powinien do niego uparcie dążyć. Poza tym nauczyłam się bardzo wielu ciekawych rzeczy w zakresie racjonalnego żywienia, rozwiązywania konfliktów w rodzinie, pielęgnacji ogrodów, układania bukietów z suchych roślin ozdobnych, aranżacji stołu, zdrowego stylu życia, wypełniania

wniosek o dopłaty i wiele wiele innych. I co najważniejsze powiększyło się grono moich koleżanek, z którymi nadal utrzymuję kontakt.

- Jak Pani ocenia, czy takie kursy są potrzebne i czy inne panie też z tego kursu mogły coś skorzystać?

Oczywiście, że są i to bardzo. Ja akurat otworzyłam swoją działalność i mogę dorobić do mojego gospodarstwa. To co ja robię jest widoczne, ale są sprawy których nie widać, a wydarzyły się po kursie.

- Jakież?

Koleżanka z mojej wsi pomogła wiele sąsiadom wypełniać wnioski o dopłaty, zresztą większość z nas wypełnia własne. Inna, dzięki uczestnictwu w kursie uwierzyła w siebie i swoje możliwości i ukończyła kurs gastronomiczny z wynikiem b.dobrym, mąż jednej z koleżanek dzięki szczęśliwemu zbiegowi okoliczności dowiedział się, że poszukują pracownika z jego kwalifikacjami i został zatrudniony. Cztery z naszego grona odbyły już przeszkolenie jak założyć gospodarstwo agroturystyczne, dwanaście pań chce wziąć udział w miesiącu październiku w szkoleniu na temat zakładania gospodarstw ekologicznych, ja również. Oprócz tego trzy koleżanki współpracują ze mną i robią różne drobne pamiątki do mojego punktu. To są rzeczy o których wiem, a na pewno są jeszcze inne. Przecież gdybyśmy się nie spotkały na tym kursie na pewno nic takiego by się nie wydarzyło.

- Jakież pamiątki robią pani koleżanki?

Wypalanki na drewnie, podkowy szczęścia, haftowane obrazy, kompozycje kwiatowe, obrazki malowane ołówkiem, portfele i torebki z tkaniny.

- A skąd bierze pani pozostałe pamiątki?

Rozwój Obszarów Wiejskich

Różnie. Współpracuję z

lokalnymi twórcami. Swoje prace wystawia w moim punkcie 3 malarzy, 2 rzeźbiarzy, mam również figurki z wosku od pszczelarza z Janowa Podlaskiego. Poza tym dzięki adresom uzyskanym w Parku Krajobrazowym Podlaski Przełom Bugu i LWODR Oddział w Gabanowie zamawiam prace ze słomy, rzeźby, obrazy z dalszych rejonów naszego województwa. Książki i czasopisma fachowe kupuję w hurtowniach lub zamawiam przez internet.

- Jak rodzina przyjęła wiadomość o rozpoczęciu pani działalności?

Bardzo pozytywnie. Staram się ich nie zaniedbywać. Pracuję 5 dni w tygodniu. Po kilku pierwszych tygodniach zorientowałam się kiedy jest najwięcej odwiedzających i teraz wiem, że poniedziałek i wtorek mogę być w domu. Poza tym nie muszę rano pędzić do pracy, otwieram mój punkt o godzinie 10-11.

- Czy dyrekcja Stadniny Koni jest przychylna pani działalności?

Myślę, że tak. Rozpoczynając swoją działalność musiałam poprosić pana dyrektora o miejsce, w którym mogłabym ustawić swoje stoisko. Pan dyrektor wyraził pewne obawy, czy aby dobrze robię, bo

może okazać się, że nic nie uda mi się zarobić. Ale miejsce mi udostępnił.

- Czy obawy pana dyrektora się sprawdziły?

Nie. Jednak moja firma nie splajtowała. Może dochody nie są wysokie ale jak na początek jestem zadowolona.

Zaczynałam przecież od przysłowowego zera, musiała zarejestrować działalność to ok. 500 zł, zamówić stragan to też był duży wydatek, za inwestować w towar.

- Skąd wzięła Pani na to środki?

Część miałam własnych, a część pożyczylam od rodziny. Myślę, że po zakończeniu sezonu gdy to wszystko podliczę zostanie jakiś zysk. Na pewno

w przyszłym roku będzie lepiej. Koszty będą niższe, a i ja jestem bogatsza o nową wiedzę i wiem co, gdzie i za ile kupić, ten rok potraktowałam jako naukę.

- Jacy ludzie odwiedzają Pani stoisko?

Różni. Dużo jest grup wycieczkowych, szczególnie dzieci i młodzież szkolna, w soboty i niedziele są to całe rodziny. Często turyści na rowerach, którzy zwiedzają nasze rejony i goście, którzy przyjeżdżają do Stadniny i tu mieszkają. Ogólnie wszyscy są bardzo mili, są też tacy, którzy przyjeżdżają tu kilka razy do roku i często mnie odwiedzają. Koleżanki namawiają mnie aby na przyszły rok zakupić księgi, w której moi klienci mogli by się wpisywać. Chyba tak zrobię, tym bardziej, że są to znane twarze z mediów, Stadnina działa przecież na wielu jak magnes.

- Dziękuję za rozmowę, życzę wielu udanych sezonów i nam nadzieję że to co Pani zaplanowała się spełni.

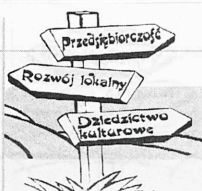
Ja również.

Rozmowę przeprowadziła:

Anna Pawłowska

Specjalista rozwoju obszarów wiejskich

Są już fundusze na agroturystykę

Od 15 września Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa uruchomiła działanie 2.4 Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżenie do rolnictwa... w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego - Rolnictwo. Działanie to skierowane jest do rolników, domowników i osób prawnych, zajmujących się działalnością rolniczą i zbliżoną do rolnictwa.

Maksymalna wysokość pomocy finansowej to 100 000 zł na jednego beneficjenta (jedno gospodarstwo) w okresie realizacji Programu.

Wspierane będą projekty związane z podjęciem lub rozwojem następujących działalności:

- ⇒ agroturystyki (skala działalności do 5 pokoi noclegowych),
- ⇒ usługi związane z turystyką i wypoczynkiem,
- ⇒ usługi na rzecz rolnictwa i gospodarki leśnej,
- ⇒ prowadzone na małą skalę przetwórstwo produktów rolnych i produktów leśnych,
- ⇒ sprzedaży bezpośredniej produktów pochodzących w większości z gospodarstwa własnego,
- ⇒ wytwarzanie materiałów energetycznych z biomasy (zagospodarowanie słomy, odpadów leśnych, łąkowych, itp.)
- ⇒ zakładanie plantacji roślin wieloletnich przeznaczonych na cele energetyczne,
- ⇒ rzemiosło i rękodzielnictwo,
- ⇒ drobne usługi na rzecz mieszkańców wsi,
- ⇒ e-commerce - sprzedaż lub promocja przez internet produktów rolnych oraz towarów i usług odpowiadających zakresowi działania.

Pomoc może być przyznana jeśli beneficjent spełnia następujące warunki:

- ⇒ uregulowane zobowiązania podatkowe (podatek rolny, podatek dochodowy) i ubezpieczeniowe (ZUS, KRUS)
- ⇒ projekt nie jest równocześnie realizowany z udziałem innych środków publicznych,
- ⇒ projekt spełnia lub spełni po

realizacji wymagania z zakresu higieny produkcji, bezpieczeństwa żywności, ochrony środowiska i dobru zwierząt - w zależności od jego rodzaju

- ⇒ w przypadku projektów dotyczących usług turystycznych - dokument stwierdzający kategorię obiektu (obiekty istniejące) lub przyrzeczenie nadania kategorii po realizacji projektu (obiekty tworzone)
- ⇒ w przypadku działalności agroturystycznej - dokument o nadaniu kategorii lub opinii, jednostki prowadzącej kategoryzację, że projekt jest realizowany zgodnie z wymogami kategoryzacyjnymi.

Pomoc finansowa polega na refundacji 50 % kosztów kwalifikowalnych inwestycji i są to następujące koszty:

- ⇒ rozbudowy, nadbudowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją budynków mieszkalnych lub gospodarczych na cele agroturystyczne oraz ich wyposażenie (pokoje noclegowe, pomieszczenia wspólne, łazienki, kuchnia)
- ⇒ urządzenie miejsc do wypoczynku, zakupu wyposażenia, sprzętu turystycznego lub rekreacyjnego dla działalności turystycznej, a także zwierząt do celów terapeutycznych, sportowych lub rekreacyjnych
- ⇒ budowy lub remontu połączonego z modernizacją obiektów budowlanych niezbędnych do realizacji projektu - z wyłączeniem budowy budynków mieszkalnych,
- ⇒ zakupu maszyn, urządzeń, narzędzi i wyposażenia,
- ⇒ zakupu sprzętu komputerowego i oprogramowania
- ⇒ zakupu środków transportu na potrzeby świadczenia usług transportowych (pomocą finansową nie jest objęty zakup samochodów osobowych przeznaczonych do przewozu mniej niż 8 osób z kierowcą)
- ⇒ zakupu środków transportu na potrzeby prowadzenia działalności innej niż usługi transportowe - koszt kwalifikowalny środka transportu nie może stanowić więcej niż 50 %

kosztów kwalifikowalnych projektu

- ⇒ zagospodarowania terenu na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej,

- ⇒ zakup materiału roślinnego nasadzeniowego na potrzeby zakładania plantacji roślin wieloletnich przeznaczonych na cele energetyczne
- ⇒ robót budowlanych, transportu, instalacji, materiałów i wyposażenia, które są bezpośrednio związane z kosztami wymienionymi powyżej i są niezbędne do osiągnięcia celu projektu

- ⇒ koszty ogólne, związane z przygotowaniem i realizacją projektu (np. przygotowanie dokumentacji technicznej, ekonomicznej, kosztorysów, uzyskanie zezwoleń i zaświadczeń, itp.) - koszty ogólne do wysokości 12% pozostałych kosztów kwalifikowalnych projektu i poniesionych nie później niż po 1 stycznia 2004r.

Wniosek o dofinansowanie składa się w Oddziale Regionalnym Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, właściwym ze względu na lokalizację przedsięwzięcia. Do wniosku dołącza się komplet dokumentów:

- ⇒ zaświadczenia z ZUS, KRUS, o braku zaległości w zobowiązaniach, lub o niefigurowaniu jako płatnik,
- ⇒ zaświadczenie z ZUS, KRUS, że wnioskodawca nie pobiera renty bądź emerytury,
- ⇒ zaświadczenie z Urzędu Skarbowego o braku zaległości podatkowych,
- ⇒ zestawienie rzeczowo-finansowe projektu i dołączenie kopii zapytań ofertowych do co najmniej 5 wykonawców, co najmniej 3 oferty na wykonanie zadań, uzasadnienie wyboru oferty, - w przypadku gdy projekt dotyczy zadań, których planowany koszt jest wyższy niż 50 000 zł (wymóg ten nie dotyczy robót budowlanych i remontowych oraz zakupu sprzętu, maszyn lub urządzeń używanych)
- ⇒ ekonomiczny plan projektu,
- ⇒ wycenienie żywotności ekonomicznej gospodarstwa rolnego na podstawie

Od dnia 15 września 2004r. Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA) jako Instytucja Wdrażająca, przyjmuje wnioski o dofinansowanie realizacji projektów w ramach Schematu I dla Działania 2.7. "Pilotażowy Program Leader +" z Sektorowego Programu Operacyjnego "Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich".

Ogłoszono nabór wniosków w ramach Pilotażowego Programu LEADER +

FAPA zaprasza gminy wiejskie, miejsko-wiejskie, związki międzygminne, osoby prawne w tym: fundacje, stowarzyszenia, związki stowarzyszeń i inne organizacje pozarządowe posiadające osobowość prawną, do składania wniosków w ramach Schematu I "Pilotażowego Programu Leader+".

Działanie to ma na celu pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i zaangażowanie ich w tworzenie oraz realizację lokalnych strategii rozwoju obszarów wiejskich.

Celem Schematu I jest tworzenie lokalnych partnerstw publiczno-prywatnych (tzw. Lokalnych Grup Działania - LGD) oraz dokonanie z inicjatywy środowisk lokalnych analizy możliwości rozwojowych terenów wiejskich i opracowania na tej podstawie Zintegrowanych Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich - (ZSROW).

Szczegółowe cele działania dla Schematu I:

- ➔ wartości standardowej nadwyżki bezpośredniej,
- ⇒ kopia dokumentu określająca tytuł prawny gospodarstwa rolnego,
- ⇒ opinia jednostki prowadzącej kategoryzację o zgodności projektu z wymogami kategoryzacyjnymi, lub dokument określający kategorię obiektu - dotyczy projektów z zakresu agroturystyki lub obiektów turystyki wiejskiej,
- ⇒ kopie decyzji, pozwoleń lub opinii organów administracji publicznej - jeżeli z odrębnych przepisów wynika obowiązek ich uzyskania,
- ⇒ w przypadku robót budowlanych - kosztorys inwestorski, kopia pozwolenia na budowę lub pozwolenia wodnoprawnego, kopia dokumentu zgłoszenia właściwemu organowi

1. wsparcie przygotowania strategii rozwoju obszarów wiejskich;
2. wsparcie procesu tworzenia LGD;
3. promocja obszarów wiejskich;
4. mobilizacja ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich.

Zakres pomocy w ramach Schematu I obejmuje:

1. działania informacyjne, szkoleniowe i promocyjne związane ze stymulowaniem udziału mieszkańców i organizacji działających na terenach wiejskich w procesie planowania strategii rozwoju;
2. opracowanie strategii rozwoju obszarów wiejskich i wsparcie techniczne procesu ich przygotowania (w tym przygotowanie analiz, ekspertyz, dokumentacji, prac studialnych, wsparcie eksperckie itp.);
3. pomoc doradczą i ekspercką związaną z tworzeniem LGD (w tym opracowywanie statutow,

zamiaru wykonania robót budowlanych i zaświadczenie, że organ właściwy nie wniósł sprzeciwu.

Podczas składania wniosku należy zwrócić uwagę na poprawność i kompletność przygotowanych dokumentów, ponieważ wniosek zostanie zarejestrowany dopiero wówczas, gdy wszystkie dokumenty będą poprawne i kompletne.

Zapraszamy zainteresowanych mieszkańców obszarów wiejskich do Oddziału w Grabanowie i Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego, celem uzyskania informacji i pomocy przy opracowaniu niezbędnych dokumentów. ■

*Na podstawie materiałów -
Uzupełnienie Sektorowego Programu
Operacyjnego, instrukcji do wypełniania
dokumentów.*

Bożena Warda

regulaminów, prowadzenie prac związanych z rejestracją itp.).

Maksymalna wysokość pomocy przy realizacji projektu w ramach Schematu I wynosi - 150 000 złotych.

Szczegółowe informacje dotyczące Działania 2.7. "Pilotażowy Program Leader +" znajdują się w Uzupełnieniu Sektorowego Programu Operacyjnego "Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich".

Wszystkie dokumenty oraz formularze wniosku i wymaganych załączników, są dostępne na stronach internetowych:

- Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi - <http://www.minrol.gov.pl>
- Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa - <http://www.fapa.org.pl>

Wnioski wraz z wymaganymi załącznikami, mogą być składane osobiście lub przesłane za pośrednictwem poczty. Miejscem składania wniosków jest siedziba Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa, ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa (gmach Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi), pokój nr 253 w godz. 9:00- 15:00.

Termin składania wniosków upływa 15 listopada 2004r, o godz. 15:00. Wnioski, które wpłyną do FAPA po wyznaczonym terminie nie będą rozpatrywane.

Dodatkowe informacje można uzyskać wysyłając zapytania: faks nr (0 22) 628 93 87, e-mail: fapa@fapa.com.pl oraz telefonicznie w godz. 9:00- 15:00 pod numerami tel.: (0 22) 623 15 15 lub (0 22) 623 25 57.

Schematy I i II dla Działania 2.7. "Pilotażowy Program Leader +" wdrażane są odrębnie. Nabór wniosków dla Schematu II, rozpocznie się w około rok po zatwierdzeniu Programu. Termin naboru wniosków o dofinansowanie realizacji projektów w ramach Schematu II, zostanie podany w odrębnym ogłoszeniu. ■

*Opracowała: Katarzyna Karmasz
źródło: www.fapa.org.pl*

Informacja ważna dla Gminnych Ośrodków Kultury!

PROGRAM "Promesa Ministra Kultury"

W związku z zatwierdzeniem dokumentów programowych dla Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich Minister Kultury we współpracy z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi podjął decyzję o uruchomieniu programu "Promesa Ministra Kultury - zachowanie i odnowa dziedzictwa kulturowego wsi". Program ma na celu wsparcie realizacji ze środków europejskich projektów realizowanych przez instytucje kultury działające na terenie wsi poprzez udział w dofinansowaniu krajowego wkładu publicznego do projektów realizowanych w ramach działania 2.3 "Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego."

Uprawnieni Wnioskodawcy

- samorządy gmin będące beneficjentami w ramach działania 2.3. "Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego" (finansowaniu podlegają projekty realizowane w miejscowościach liczące do 5 tys. mieszkańców, należących do gmin wiejskich lub miejsko - wiejskich)
- instytucje kultury dla których organizatorem są jednostki samorządu terytorialnego działające na obszarach gmin wiejskich lub miejsko - wiejskich

Tryb składania wniosku

- Wnioskodawca wypełnia i składa wniosek o dofinansowanie projektu przez Ministra Kultury na właściwych formularzach, opublikowanych na stronach internetowych Ministerstwa: www.mk.gov.pl
- Wnioski należy składać do Departamentu Współpracy z Samorządami i Upowszechniania Kultury w Ministerstwie Kultury.
- Termin składania wniosków

upływa 30 października 2004r.

- Obowiązkowym załącznikiem, do wniosku właściwego o "Promesę Ministra Kultury" jest prawidłowo wypełniony wniosek dla programu operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich”, za pomocą którego Wnioskodawca aplikuje o fundusze strukturalne.
- Wymaganym załącznikiem do właściwego wniosku jest pismo przewodnie uzasadniające potrzebę uzyskania dofinansowania w ramach programu "Promesa Ministra Kultury", określające jego wysokość (kwota podana w zł), ze wskazaniem udziału procentowego wnioskowanej kwoty w całości wkładu krajowego projektu. Oczekiwaną kwotę należy wpisać we wniosku dla odpowiedniego programu operacyjnego w części dotyczącej źródeł finansowania

projektu w ramach środków krajowych, w rubryce inne krajowe fundusze publiczne.

- Instytucja kultury musi dołączyć do wniosku także pisemną „pozytywną opinię dotyczącą projektu” wystawioną przez organ samorządu terytorialnego, właściwy dla miejsca realizacji projektu [1].

Wnioski do Programu "Promesa Ministra Kultury - Zachowanie i odnowa dziedzictwa kulturowego wsi" należy składać do Departamentu Współpracy z Samorządami i Upowszechniania Kultury w Ministerstwie Kultury do 30 października br.

[1] Taka opinia gwarantuje, iż projekt jest znany władzom samorządowym i nie napotka trudności z ich stron w trakcie realizacji. ■

źródło: strona internetowa
Ministerstwa Kultury
www.mk.gov.pl

Reklama • Reklama • Reklama

Agromom

- ❖ nawadnianie
- ❖ ciągniki i kombajny NEW HOLLAND
- ❖ maszyny rolnicze znanych firm
- ❖ pasze, koncentraty, premiksy
- ❖ nawozy, środki ochrony roślin

Jasionka 102, 21-200 Parczew
tel. 355-05-22; kom. 0 604 296 337

OGŁOSZENIE

Gospodarstwo Pomocnicze przy Lubelskim Wojewódzkim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Końskowli Oddział w Grabanowie planuje w okresie jesienno-zimowym zorganizowanie kursów chemizacyjnych dla rolników. Szkolenie jest dwudniowe i zgodnie z zarządzeniem Kierownika Gospodarstwa Pomocniczego kosztuje 75 zł/osobę. Zainteresowani winni zgłaszać chęć uczestnictwa do PZDR-ów. Adresy i telefony na s.2.

mamy serce do ziemi

Wiemy ile wysiłku należy włożyć w staranną uprawę i pielęgnację roślin, która gwarantuje uzyskanie wysokiej jakości plonów. Wiemy też, jak mobilizować rośliny do wzrostu, dbając o czyste środowisko, żyzność gleby, a także zdrowie roślin i ich konsumentów. Właśnie dlatego nasze nawozy charakteryzuje najwyższa jakość. Są one cennym źródłem makro- i mikrośladników dla uprawianych roślin. Dzięki najlepszej przyswajalności stwarzają roślinom prawdziwy komfort wzrostu.

Szeroki asortyment pozwala na dobór odpowie-

dniego nawozu w zależności od uprawianej rośliny i zasobności gleby. Nasze POLIFOSKI®, POLIMAGI®, POLIDAP® i POLIWAP zapewniają roślinom doskonałe warunki rozwoju. Są bezpieczne dla środowiska i skuteczne - warto je stosować.

Zapraszamy na Targi POLAGRA FARM 2004
- stoisko nr 2 w pawilonie nr 5.

POLIFOSKI® są Laureatem XIII edycji Konkursu „Teraz Polska”

Zakłady Chemiczne „POLICE” SA: ul. Kuźnicka 1. 72-010 Police
Sprzedaż Nawozów: tel. (091) 317 43 03, fax (091) 317 47 72
Zespół Promocji i Doradztwa: tel. (091) 317 40 82; 317 31 10
fax (091) 317 46 30

bezpłatna infolinia nawozowa
0800 190 909
www.zchpolice.com

Dzień Otwartych Drzwi w Grabanowie

Liczne stoiska firm

Licznie odwiedzane stoisko LWODR
Oddział w Grabanowie

Dyrektor Andrzej Ryl wręcza dyplomy
laureatom konkursu "Agoliga 2004"

Uroczystość poprzedziła Msza Święta

